

internet voor juristen

mr. Leo van der Wees
ing. Wijnand Renden

2010

Recht

Internet voor Juristen - 2010

internet voor juristen

mr. Leo van der Wees
ing. Wijnand Renden

2010

© 2009, J.G.L. van der Wees, W.G. Renden

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever(s) geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor gevolgen hiervan.

Voorwoord

Het internet blijft zichzelf in een razend tempo vernieuwen! Ook het juridische internet, dus is het na 3 jaar weer de hoogste tijd voor een nieuwe editie van Internet voor Juristen. De 8ste alweer.

Internet voor Juristen 2010 bestaat uit twee delen, een algemeen deel over zoeken voor juristen en een deel waarin de meest bekende en belangrijkste websites voor juristen besproken worden.

In het eerste deel besteden we onder meer aandacht aan Google, omdat Google voor juristen voor aanvullende zaken een nuttige zoekmachine is. Het meest belangrijk is daarbij de waardering van de zoekresultaten. Voor een jurist (in spe) is het immers uitermate belangrijk dat hij gebruik maakt van betrouwbare bronnen; dat hij een werkstuk, proefschrift, advies, of pleidooi samenstelt dat juridisch klopt.

Die betrouwbaarheid van bronnen staat voor de juridische websites die besproken worden in het tweede deel niet ter discussie. Deze sites worden beheerd door gerenommeerde organisaties die vaak gelieerd zijn aan de overheid of al jaren op internet juridische diensten aanbieden. Deze kwalificaties zijn natuurlijk niet altijd een garantie voor een goed product, maar de kans is toch wel aanzienlijk groter. Alertheid blijft dus geboden!

Nieuw ten opzichte van de vorige editie is onder meer de aandacht voor Staten-Generaal Digitaal, een site die in 2010 alle Kamerverslagen, Kamerstukken en Kamervragen vanaf 1814 zal bevatten. Deze site vormt daarmee een aanvulling op hetgeen aan parlementaire documenten wordt aangeboden via de website Overheid.nl. En schrijvend over Overheid.nl, deze site is geheel vernieuwd. Het onderdeel Officiële publicaties is vervangen door wat men nu noemt Officiële Bekendmakingen en daarbij is de structuur van de site behoorlijk op de schop gegaan zoals in het deel over websites voor juristen uitvoerig wordt besproken.

Tot slot besteden wij in deze editie opnieuw aandacht aan het verwijzen naar elektronische juridische bronnen. De manier waarop dit geschiedt is namelijk nog altijd bedroevend, ook in gerenommeerde juridische tijdschriften. Wij doen in dit boek een poging een eenvoudige standaard neer te zetten, waarbij het gemakkelijk moet zijn voor de lezer een verwijzing terug te vinden. Daar gaat het immers om. Daarnaast is de standaard dermate simpel dat het ook voor de auteurs geen grote moeite zal zijn deze te hanteren.

Veel leesplezier!!

Leo van der Wees
Wijnand Renden

Inhoud

Voorwoord	5
Deel 1 - Zoeken voor juristen	
1 Inleiding.....	11
2 Google rules.....	12
Een zoekvraag formuleren.....	14
De resultaten interpreteren.....	16
De resultaten bewaren.....	17
3 Verder zoeken.....	18
Boeken.....	18
Tijdschriften	20
Artikelen.....	20
Personen	22
Deel 2 - Websites voor juristen	
4 Inleiding.....	25
5 Juridische Portalen	26
Recht.nl.....	26
Andere portalen	31
6 Wet- en regelgeving	34
Officiële bekendmakingen, overheid.nl.....	34
Eerste kamer	36
Staten-Generaal Digitaal	38
Parlando	39
Wet- en regelgeving.....	40
Overige wettensites	42
7 Rechtspraak	44
Rechtspraak.nl.....	44
Overige rechtspraaksites	48
8 Verdragen	51
Tractatenblad (Officiële bekendmakingen, Overheid.nl).....	51
Verdragen (Wet- en regelgeving, Overheid.nl)	51
Verdragenbank (Ministerie van Buitenlandse Zaken)	52
Overige verdragensites.....	53
9 Europa	56
EUR-Lex	56
Overige Europa-sites.....	60
10 Verwijzingen naar elektronische bronnen	62
Vuistregels	63
Structuur van verwijzingen naar e-bronnen	64
Algemene aanwijzingen.....	65
11 Waar vind ik wat?.....	67

Deel 1

Zoeken voor juristen

1 Inleiding

Het zoeken naar juridisch materiaal op internet is betrekkelijk eenvoudig. Zoekt u een wet of een verdrag dan gaat u naar Wetten.nl, zoekt u een uitspraak dan surft u naar Rechtspraak.nl en voor juridisch nieuws is Recht.nl de aangewezen plek.

Voor wat betreft juridische literatuur ligt het lastiger. Volledige artikelen zijn amper nog te vinden, hoewel steeds meer juristen-wetenschappers en advocaten, behalve in gerenommeerde bladen, hun stukken ook op internet plaatsen. Daarnaast ontsluit Recht.nl in het onderdeel Vakliteratuur de inhoudsopgaven van ruim 170 Nederlandse juridische vaktijdschriften. Gratis voor studenten, docenten en advocaten. Tegen een geringe vergoeding voor andere juristen. Dus ook in de ontsluiting van juridische literatuur zit beweging.

Hiernaast is nog een aantal andere sites van belang. Op Wetten.nl, Rechtspraak.nl, Recht.nl en deze andere juridische sites wordt nader ingegaan in deel 2 van dit boek. Daar waar nodig worden de eigenaardigheden van de betreffende sites besproken. Immers, weten waar je juridisch materiaal vindt, is één ding, iets kunnen vinden op de betreffende sites is een ander.

Een jurist behoeft in een zoektocht naar materiaal dus eigenlijk geen gebruik te maken van een traditionele zoekmachine als Google. Toch kan het zo zijn dat een jurist op de bovengenoemde sites niet vindt wat hij zoekt, of gewoon voor de volledigheid toch nog een zoekopdracht wil doen waarbij er naar gehele internet wordt gekeken. In het eerste geval zou je kunnen denken aan een rapport dat is geschreven door een particuliere of overheidsorganisaties waarvan de inhoud niet ontsloten wordt via Wetten.nl of Rechtspraak.nl. In het tweede geval aan de behandeling van een casus waarbij een jurist nieuwsgierig is of er over zijn casus, of over soortgelijke gevallen gepubliceerd is op internet; in de vorm van nieuwsberichten of anderszins. In dat soort gevallen is Google onmisbaar en daarom wordt in dit eerste deel van dit boek kort even stil gestaan bij deze veel gebruikte zoekmachine.

Daarnaast wordt aandacht besteed aan het bewaren van zoekresultaten, enkele algemene ontwikkelingen inzake de ontsluiting van literatuur en het zoeken naar personen. Maar, als gezegd, eerst Google.

2 Google rules

Met een wereldwijd marktaandeel van 89 procent kan niemand meer om Google heen. Waar ooit het zoeken op het internet begon met zoekmachines als Webcrawler¹, Ilse en Altavista, lijkt het te eindigen bij Google. Of het Microsoft samen met Yahoo gaat lukken om het marktaandeel van Google te reduceren is de vraag. In juli 2009 heeft de introductie van de zoekmachine Bing (nieuwe naam voor Live Search en MSN Search) één procent van het marktaandeel van Google afgesnoept², maar het is aannemelijk dat Google voorlopig de standaard zoekmachine blijft op het internet. In ieder geval wel tot de volgende editie van dit boek en omdat dat zo is gaan we in op de werkwijze van Google, om daarna uitleg te geven over het zoeken met Google.

Allereerst iets over de werkwijze van Google en dan met name over de getoonde volgorde van de hits.

De resultaten van een Google zoekopdracht zijn onder andere geïndexeerd via het mechanisme Google Pagerank. Hiermee wordt bepaald welke websites de meest relevante zijn. Ga er maar eens aan staan. Als een zoekopdracht naar een woord miljoenen 'hits' oplevert, hoe tover je dan de beste resultaten in de top tien en zorg je voor een tevreden klant?

Google heeft naar schatting tussen de 500.000 en 1.000.000 servers draaien om het internet te scannen, de resultaten te verwerken en de zoekopdrachten te voorzien van resultaten. In Groningen heeft Google een datacenter bij de Eemshaven die goed is voor zo'n 100.000 servers³. Niemand weet exact hoe Google met al deze rekenkracht bepaalt welke pagina's de meest relevante zijn. Wel is zeker dat het hiervoor gebruikte algoritme regelmatig wordt aangepast en dat het vooral belangrijk is om op andere websites genoemd en gelinkt te worden, vergelijkbaar met een citatie-index voor wetenschappelijke publicaties.

U kunt proberen Google om de tuin te leiden door heel veel websites op te zetten en weblogs te starten en die allemaal naar uw 'echte' site te laten linken. Maar omdat al deze 'nep-sites' een lage Pagerank⁴ hebben, kan er bij Google toch een lampje gaan branden. Sjoemelen wordt door Google bestraft door voor langere tijd lager (Google penalty) of zelfs helemaal niet meer (Google ban) in de zoekresultaten vermeld te worden. Dat is een omstreden maatregel, omdat wel of niet gevonden worden met Google grote consequenties kan hebben voor de omzet van een bedrijf, maar het gebeurt wel!

¹ Als nieuwe vondst beschreven in Internet voor Juristen in 1995

² Bing snoept van marktaandeel Google, Adformatie, 4 augustus 2009

³ Google wil energie; Eemshaven heeft het, Trouw, 6 februari 2007 (<www.trouw.nl> zoeken met google wil energie).

⁴ U kunt de Pagerank van een website checken op de Page Rank Checker, <www.prchecker.info>.

deVerdieping Groen! Religie & Film

Trouw

[Nieuws](#) | [Achtergrond](#) | [Opinie](#) | [Cultuur](#) | [Ontspanning](#) | [Service](#)

[De Verdieping](#) | [Dossiers](#) | [Specials](#) | [Series](#) | [Fotoreportage](#) | [Naschrift](#) | [Illegale Trouw](#)

DOSSIERS 1 DECEMBER 2008 door Vincent Dekker

Google: een zwijgzame rechter en politieagent

Websites zijn soms plotseling niet meer te vinden via Google. Waarom? Dat mogen ze raden.

U hebt er, hoop ik, niet veel van gemerkt. Maar Trouw was vorige maand op het internet wekenlang zoek. Wie in Google bijvoorbeeld naar 'trouw dekker casema' zocht, kreeg wel een link naar de Engelse weblog Eurotelcoblog, die weer naar een artikel in Trouw verwees, maar Google gaf zelf geen directe link naar Trouw.

[reacties \(23\)](#) | [print](#)
[stuur artikel door](#)

Google had Trouw in de ban gedaan. Niet door Google gevonden worden, ach, wat zou 't? Nou, tegenwoordig veel. Google is de favoriete zoekmachine van de wereld; wie daar niet te vinden is, krijgt op zijn site gewoon minder bezoek. Bij bedrijven kan dat dus ook geld kosten.

We ontdekten onze afwezigheid op Google niet doordat Google ons dat had gemeld. Nee, we kwamen er achter door zelf op Google naar Trouw te zoeken. Google heeft niet vooraf gewaarschuwd dat er iets dreigde en waarom. Google heeft ook op het moment zelf niks van zich laten horen. We waren gewoon zonder toelichting, en zonder recht op een weerwoord, weggefilterd.

Laat ik nu eerst melden dat het waarschijnlijk een 'fout' aan onze kant is geweest die tot de banvloek heeft geleid. Trouw gebruikte op zijn webpagina zoekbepalen verborgen

Om wel op de juiste manier hoog te eindigen in de zoekresultaten van Google is er een complete bedrijfstak ontstaan: Search Engine Optimization (SEO). Bedrijven die hierin zijn gespecialiseerd gebruiken technieken om een website van een klant zo in te richten dat deze zo hoog mogelijk in de resultaten belandt. Door handig gebruik te maken van woorden die worden gebruikt in zoekopdrachten bijvoorbeeld. Consequent het juiste woord gebruiken op de site is zo'n techniek, in plaats van afwisselen met een synoniem dat vanuit het vakgebied net zo goed is maar waarop minder wordt gezocht. Een investering in Search Engine Optimization kan eenvoudig worden terugverdiend met omzetvergroting door een beter zoekresultaat.

Google kan ook worden ingezet om een beeld, een imago, te sturen. Een voorbeeld van Search Engine Reputation Management (SERM) is het in Google positieve imago van Nina Brink, voorheen CEO van World Online. Onlangs publiceerde De Pers dat zij hadden ontdekt dat de negatieve berichten over Nina Brink vrijwel allemaal uit de top 10 zoekresultaten van Google waren verdwenen en acht van de tien eerste resultaten positief zijn. Hierin kunnen we lezen dat ze niet alleen een zakenvrouw is, maar ook een liefdevolle moeder. Gelukkig maar.

Lees de krant online | Ledenacties | Mobiel

Voordelen lidmaatschap | Registreer | Log in

De Pers.nl

zoeken

Voorpagina | Nieuwsbronnen | DeBeurs | Discussies | Carrière | Mijn Pers | Reizen

Binnenland | Buitenland | Cultuur | **Economie** | Entertainment | Opmerkelijk | Sport | Wetenschap | Columns | Video

Personal branding De waarheid is maakbaar

Maak jezelf tot held in Google

Door: Edward Deiters
 Gepubliceerd: zondag 3 mei 2009 23:49
 Update: maandag 4 mei 2009 07:32

Personal branding is sterk in opkomst. Op internet is iedereen zijn eigen merk. En uw digitale persoonlijkheid is een stuk maakbaarder dan u denkt. Zelfs voor [Nina Brink](#).

'Bij zoekmachines aankloppen om iets aan de resultaten te doen is behoorlijk kansloos', zegt [Frank Husmann](#). Normaal gesproken verdient deze Haarlemse consultant zijn geld door ervoor te zorgen dat zijn klanten zo hoog mogelijk eindigen in zoekmachines. De laatste tijd krijgt Husmann echter steeds vaker opdrachten om iets te doen aan negatieve zoekresultaten.

'Dat neemt echt toe', zegt hij. 'Het wordt wel aangeduid met SERM, Search Engine Reputation Management.' Husmann heeft banken en verzekeraars, telecom- en energiebedrijven als klant, maar ook bijvoorbeeld een persoon uit de Quote 500 of bedrijven in de muziekindustrie. 'Die willen dan bijvoorbeeld dingen voor artiesten die negatief in de resultaten staan. Dan is er een gala of een cd-release en hebben ze een toptien, waar ze niet zo blij mee zijn. Of ik dat dan even wil ont-googelen... Mijn antwoord is standaard: sorry, maar dat kan niet. Dingen volledig uit [Google](#) verwijderen is nagenoeg onmogelijk.' De positieve resultaten in zo'n toptien naar boven trekken kan wel. Husmann: 'Van acht of negen negatieve resultaten naar één of twee negatieve resultaten lukt vaak wel.'

Ads door Google

Dit geschreven hebbend, is op zijn minst duidelijk dat het de moeite zou kunnen lonen, niet alleen Google te gebruiken, maar ook eens een andere zoekmachine. Daarvoor zijn overigens ook nog andere redenen aan te voeren. Zie daartoe bijvoorbeeld de 10 redenen waarom Google (soms) geen goed idee is van Eric Sieverts van de Universiteit Utrecht⁵. Desalniettemin volgt hierna toch een korte beschrijving van het zoeken met Google, omdat, als aangegeven, bijna iedereen dat doet.

Een zoekvraag formuleren

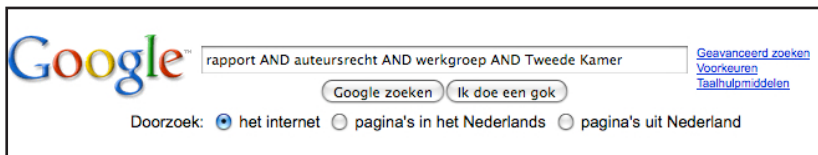
Voor het beste resultaat van een zoekopdracht bij Google (en alle andere zoekmachines), is het van belang eerst goed na te denken over de formulering van de zoekopdracht. Door slim te zoeken kunnen de resultaten eenvoudig een stuk bruikbaar zijn.

Het slimme zoeken begint uiteraard met het gebruiken van de juiste trefwoorden. Deze woorden dienen zo onderscheidend mogelijk te zijn. Althans, enkele van de in te geven woorden dienen bij voorkeur kenmerkend te zijn voor het document dat u zoekt. Dus de woorden zelf of de combinatie van woorden dient onderscheidend te zijn.

⁵ Eric Sieverts, Search & Retrieval; de Googlificatie van onze samenleving, Universiteit Utrecht, 2007. Zoek voor dit overzicht in Google naar Googlificatie van onze samenleving.

Een voorbeeld. Rond de zomer van 2009 verscheen er een rapport over de staat van het auteursrecht dat is geschreven door een werkgroep van de Tweede Kamer. Stel dat u dat weet, dan kunt u in Google invoeren: *rapport auteursrecht werkgroep Tweede Kamer*. De eerste hit blijkt dan een verwijzing naar het rapport te zijn. Een mooi resultaat dus! Hier is dus overduidelijk de combinatie van woorden onderscheidend, en niet zozeer de woorden zelf.

Bij woorden achter elkaar ingegeven op de homepage van Google, wordt een zoekopdracht uitgevoerd naar het voorkomen van alle woorden in een document. Google plaatst in een dergelijk geval zelf als het ware de Booleaanse operator AND tussen de woorden. Dus de bovenstaande zoekopdracht kan eigenlijk ook als volgt geformuleerd worden: *rapport AND auteursrecht AND werkgroep AND Tweede Kamer*.

Veel mensen komen niet verder dan de homepage van Google en vullen aldaar de zoekopdracht in die vaak tot een gewenst resultaat leidt. Zij hebben dan ook geen reden van andere mogelijkheden van Google gebruik te maken. Toch kan het soms handig zijn dat wel te doen en dan met name van de mogelijkheid om geavanceerd te zoeken.

Het bovenste deel van de pagina Geavanceerd zoeken ziet u op de onderstaande afbeelding.

Zoeken *met alle woorden* is hetzelfde als zoeken via de homepage van Google. Dan maakt u dus gebruik van de Booleaanse operator AND.

Zoeken met het onderdeel *met de exacte woordcombinatie* kan handig zijn als u zoekt naar een rapport waarvan u de titel kent. U voert dan deze titel in in dit onderdeel en als het rapport online beschikbaar is, zal deze ongetwijfeld hoog in de resultatenlijst verschijnen.

Als u bijvoorbeeld op zoek bent naar een rapport getiteld *Illegaliteit of criminaliteit bestrijden* maar u weet niet door welke organisatie het rapport geschreven is, dan vult u de titel in achter *met de exacte woordcombinatie*

en klikt u op zoeken. U krijgt dan slechts een tweetal hits. De eerste verwijst naar de site van Nationale ombudsman en laat de titel zien van het rapport. Mooie score dus!

Gebruik van het onderdeel *met een van deze woorden* kan nuttig zijn als u zoekt naar informatie van bijvoorbeeld een fenomeen of een organisatie waarnaar op verschillende wijzen gerefereerd kan worden.

Als u bijvoorbeeld op zoek bent naar een artikel over het functioneren van een onbenoemde rechter bij de rechtbank Den Bosch, dan weet u niet of de auteur Den Bosch of 's-Hertogenbosch heeft gebruikt. In dat geval plaatst u beide woorden (met weglaten van 's- voor Hertogenbosch, omdat dat ook op verschillende wijzen geschreven zou kunnen worden) in het onderdeel *met een van deze woorden* en vult u achter *met alle woorden* in: onbenoemde rechter. Google geeft dan resultaten met zowel Den Bosch als met 's-Hertogenbosch.

Tot slot biedt het getoonde onderdeel van de pagina *Geavanceerd zoeken* ook nog de mogelijkheid aan te geven pagina's waarin bepaalde woorden staan, niet te laten zien; de optie *zonder de woorden*. Een zoektocht naar de kever (het diertje) levert betere resultaten op door de woorden Volkswagen en VW uit te sluiten.

Google		Geavanceerd zoeken	
Zoekresultaten	met alle woorden	kever	
	met de exacte woordcombinatie		
	met een van deze woorden		
	zonder de woorden	Volkswagen VW	

De resultaten interpreteren

Het is een groot goed dat het internet veel mensen in staat stelt om zelf te gaan publiceren, met miljoenen weblogs als resultaat. Keerzijde van deze medaille is dat iedereen in staat is de grootste onzin, leugens en slecht onderbouwde waarheden op een website te plaatsen. Neem de gevonden resultaten daarom niet zomaar over, dat geldt zeker voor een jurist (in spe). Kijk naar het webadres van het gevonden resultaat, het publicatiemedium, eventueel de publicatiedatum en de auteur.

Het resultaat van een zoekopdracht met behulp van Google bestaat uit drie onderdelen: de titel (aanklikbaar en blauw), een stukje tekst, het webadres van het gevonden resultaat.

Kijk allereerst naar het webadres. Als dit geen bekend adres is, dient u de resultaten extra kritisch te bekijken. Adressen die beginnen met <www.rechtspraak.nl>, <www.justitie.nl>, <www.recht.nl>, <wetten.overheid.nl>, <www.nrc.nl>. etc. zijn uiteraard boven elke twijfel verheven.

Als het adres bekend is, weet u nog niet of de zoekopdracht goed was en het juiste document getoond wordt. Daartoe kijkt u naar de blauwe titel en het stukje tekst. Indien dit het geval is, klikt u ter verdere bestudering op het resultaat.

Denk vervolgens na of de publicatiedatum invloed heeft op de betrouwbaarheid van het artikel. Een artikel over de bouwers van de Chinese muur met een publicatiedatum van twee jaar geleden zal waarschijnlijk minder verouderd zijn dan een artikel over Twitter van twee jaar geleden. Indien u dus een datum kunt vinden, dient u de waarde daarvan te beoordelen.

Ten slotte kan de auteur van belang zijn bij de bepaling van de waarde van een resultaat. Dit zal niet gelden voor wetten, uitspraken, artikelen in gerenommeerde kranten, e.d., maar wel voor juridische opinies gevonden op bijvoorbeeld blogs. Wie heeft het geschreven, wat is zijn of haar achtergrond? Met een weblog bent u nog geen autoriteit in een bepaald vakgebied. Blijf kritisch en Google desnoods op de naam van de auteur om te zien wie het is en wat anderen eventueel over deze auteur hebben geschreven.

De resultaten bewaren

Om te voorkomen elke keer weer op zoek te moeten naar een zelfde bron is het van belang een relevant zoekresultaat te kunnen opslaan. Natuurlijk is het altijd mogelijk om het resultaat, de webpagina, op te slaan of af te drukken. Als de mogelijkheid bestaat een pagina of document te bewaren als pdf-bestand, biedt dat een interessante optie een zoekresultaat op een nette manier te bewaren.

Een andere mogelijkheid is het vastleggen van het resultaat met een bookmark of bladwijzer, of opslaan als Favoriet. Nadeel is dat deze gekoppeld is aan een computer. En wie maakt er tegenwoordig nog gebruik van één computer? Om opgeslagen Favorieten terug te kunnen vinden is het beter om ze in de 'cloud' op te slaan, ergens op het internet. Dat kan eenvoudig bij bijvoorbeeld delicious.com. Voor een aantal browsers is het mogelijk een Delicious add-on of plug-in te installeren, waardoor de browser een knop bevat om de bookmark vast te leggen. U kunt bij Delicious kiezen of een bookmark openbaar wordt of privé blijft. De dienst is gratis. Ook Google Chrome komt met een soortgelijk systeem, zodat u onafhankelijk van de computer die u gebruikt met uw bookmarks kunt werken.

In het hierna volgende deel over websites voor juristen wordt per site toegelicht of, en hoe, gevonden (verwijzingen naar) teksten bewaard kunnen worden. Verwijzingen kunnen dan ofwel in de lokale Favorieten geplaatst worden, of als uitgelegd, op het internet door middel van een tool als Delicious.

3 Verder zoeken

Behalve (juridische) documenten is er nog veel meer te vinden op internet: verdwenen webpagina's⁶, locaties⁷, afbeeldingen⁸, muziek⁹, personen, boeken. Allemaal informatie waar een gewone Google-zoekopdracht voor gebruikt kan worden, maar waarbij u ook gespecialiseerde websites kunt gebruiken. We lichten in deze paragraaf kort toe hoe u kunt zoeken naar (niet per se juridische) boeken, proefschriften, tijdschriften en naar personen.

Boeken

Literatuur is maar mondjesmaat online beschikbaar, zeker als we het hebben over gratis literatuur. Toch zit er, zoals in de inleiding reeds vermeld, wel enige beweging in de ontsluiting van boeken, tijdschriften, etc.

Google, zij weer, begon in 2002 aan een boekenproject dat inmiddels is uitgegroeid tot Google Boeken. Met deze dienst van de zoekgigant kunt u zoeken naar boeken zoals u gewend bent te zoeken op het web. U kunt daartoe naar <books.google.nl> surfen of gewoon via <www.google.nl> zoeken. Het laatste is in zoverre onhandiger, omdat er dan gewone resultaten en boekresultaten door elkaar staan.

Als er geen auteursrechten meer op een gevonden boek rusten of als de uitgever toestemming heeft verleend aan Google, dan kunt u een voorbeeld van het boek bekijken en in sommige gevallen de gehele tekst. Wanneer het boek zich in het publieke domein bevindt, kunt u er een pdf-versie van downloaden.

Zo vindt u bijvoorbeeld in Google Boeken een oudere editie van Internet voor Juristen waarvan zo'n 40 pagina's in te zien zijn.

De plannen van Google om boeken online beschikbaar te maken worden door het bedrijf als volgt verwoord:

Ons uiteindelijke doel is om samen met uitgevers en bibliotheken een uitgebreide, doorzoekbare, virtuele kaartenbak te maken met alle boeken in alle talen, zodat gebruikers nieuwe boeken kunnen ontdekken en uitgevers nieuwe lezers kunnen bereiken.¹⁰

Het scannen van boeken door Google en, daar waar de rechten dat toelaten, de inhoud beschikbaar maken voor internetters, zijn niet onomstreden. Zo zijn privacygroeperingen bang dat een transitie van bibliotheek naar online

⁶ Way Back Machine <www.archive.org>.

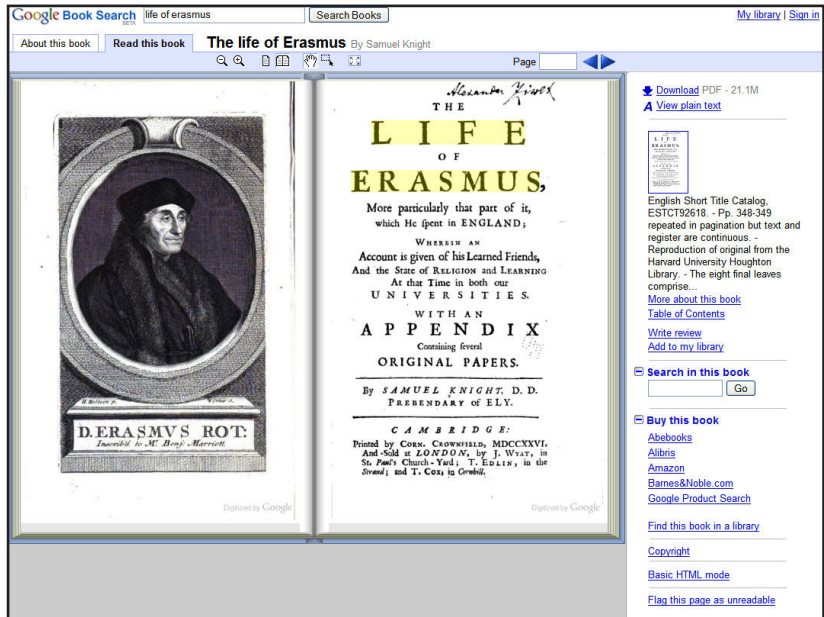
⁷ Google Maps, <maps.google.nl>, Google Earth <earth.google.nl>, Google Street View <maps.google.nl/help/maps/streetview/>.

⁸ Google Afbeeldingen <images.google.nl>.

⁹ Grooveshark <www.grooveshark.com>.

¹⁰ Google Books Library Project <books.google.com/googlebooks/library.html>, Google Boeken <books.google.nl/>.

beschikbaarheid van boeken ook betekent dat wordt bijgehouden wie welk boek leest en dat er druk wordt uitgeoefend vanuit overheden om toegang te krijgen tot deze informatie.

Dat er inderdaad reden tot zorg kan zijn over privacy in relatie tot e-boeken bleek toen in de zomer van 2009 Amazon, zonder toestemming, twee boeken verwijderde van de e-reader – de Kindle – van hun klanten. Er was iets niet goed geregeld met de rechten. Bizar toeval was dat het twee e-boeken betrof van George Orwell, de bedenker van Big Brother. De klanten kregen weliswaar hun geld terug, maar de protesten waren enorm¹¹.

Het laatste woord zal dus nog niet gezegd zijn over e-boeken. Zeker niet omdat het er op lijkt dat de e-reader eindelijk voet aan de grond begint te krijgen. Heeft Amazon de Kindle gelanceerd: in Nederland is Bol.com samen met Sony een e-book-project gestart en zijn er al enkele duizenden Nederlandstalige titels beschikbaar¹². Over een paar jaar kunnen de boeken dus ook naar zolder, naast de dozen met LP's en CD's.

Behalve met Google kunnen oude boekteksten waarop geen auteursrecht meer rust ook worden gevonden op het Project Gutenberg¹³ en de World

¹¹ Amazon haalt romans Orwell van Kindle, NRC Handelsblad, 21 juli 2009

¹² E-readers vinden gretig aftrek, Emerce, 2 september 2009

¹³ Project Gutenberg, <www.gutenberg.org>.

eBook Fair¹⁴. Nederlandstalige boeken zijn te vinden bij de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse letteren¹⁵.

Tot slot dient in dit boekendeel nog vermeld te worden dat ook steeds meer proefschriften online, volledig en gratis toegankelijk zijn. Behalve dat promovendi zelf hun geestesproducten online publiceren, geschiedt dit ook via NARCIS, het National Academic Research and Collaborations Information System¹⁶. Op het moment van schrijven van dit boek bevatte NARCIS meer dan 20000 proefschriften waaronder ruim 100 juridische.

Tijdschriften

In tegenstelling tot boeken zijn (juridische) tijdschriften nog maar amper gratis online beschikbaar. Niet vreemd, want veel tijdschriften worden (nog) door uitgevers geëxploiteerd en die willen daar graag iets aan verdienen. De overgang naar een meer digitale leesomgeving door de opmars van e-readers kan daar wellicht verandering in aanbrengen. Immers, zoek een deskundige redactie bij elkaar, zorg voor een eenvoudig content management tool en een koppeling met e-readers, en voilà, u hebt een gerenomeerd tijdschrift dat niets kost. Het zal evenwel nog wel even duren voordat het zover is. Al is het alleen al omdat een tijdschrift zich moet bewijzen en de geleerden die tijdschriften beoordelen vaak behoorlijk conservatief blijken, en veel waarde hechten aan (duur) papier. Het is daardoor lastig een positie te verwerven op de markt.

Juridische tijdschriften hebben vaak wel een website, maar die is uiteraard alleen toegankelijk voor abonnees. Er bestaat evenwel een klein aantal respectabele gratis toegankelijke juridische tijdschriften. Zo tikkert het Electronic Journal of Comparative Law (EJCL) al meer dan 10 jaar aan de weg¹⁷. Dit is een tijdschrift over rechtsvergelijking waarvan de oorsprong ligt bij de universiteiten van Tilburg en Utrecht. Ook is Justitiële verkenningen vandaag de dag gratis toegankelijk via de website van het WODC¹⁸. Dit tijdschrift signaleert en beschrijft ontwikkelingen op het terrein waarop het ministerie van Justitie als wetgever respectievelijk beleidsmaker actief is.

In het buitenland zijn ook tal van juridische tijdschriften gratis online te vinden. De universiteit van Warwick heeft er zelfs drie: Journal of Information, Law & Technology (JILT), Law, Social Justice and Global Development Journal (LGD), Entertainment and Sports Law Journal (ESLJ)¹⁹.

Artikelen

Losse juridische artikelen zijn ook meer en meer online te vinden. Veel advocaten publiceren op de sites van hun kantoor (korte) artikelen over re-

¹⁴ World eBook Fair , <www.worldebookfair.com>.

¹⁵ Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse letteren, <www.dbnl.org>.

¹⁶ NARCIS ,<www.narcis.info>.

¹⁷ Website EJCL, <www.ejcl.org/>.

¹⁸ Website Justitiële verkenningen, <www.wodc.nl/publicaties/justitiële-verkenningen/>.

¹⁹ Een link naar de journals staat op <www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/>.

cente kwesties en juristen-wetenschappers doen vaak hetzelfde op de sites van universiteiten. De laatsten publiceren online vaak eerder in (papieren) tijdschriften gepubliceerde stukken. Het voordeel van deze artikelen is dat ze ook al zijn beoordeeld door een redactie, waardoor de kwaliteit meestal niet ter discussie staat.

Probleem van die losse artikelen is weer wel dat u nooit weet wanneer en waar die op het internet gepubliceerd worden. Daar kunt u dan weer een site als Recht.nl gebruiken. De redactie van deze site houdt zo goed als het gehele juridische web in de gaten en zodra er een interessant juridisch artikel online wordt gezet, dan wordt daar melding van gemaakt.

Organize, share and discover research papers

Like EndNote™, but social and free. Mendeley is a research management tool for desktop & web.

Share papers | cite & create bibliographies
in Word & OpenOffice | collaborate
search & annotate PDFs | sync across PCs

Get Mendeley
FREE DOWNLOAD

Available for Windows, Mac OS X and Linux

Organize
your own research library

Mendeley Desktop is academic software that indexes and organizes all of your PDF documents and research papers into your own personal digital bibliography. It gathers document details from your PDFs allowing you to effortlessly search, organize and cite. It also looks up PubMed, CrossRef, DOIs and other related document details automatically. Drag and drop functionality makes populating the library quick and easy. The bookMarket allows you

Share
with other researchers

Collaborate with fellow researchers and share information, resources and experiences with shared and public collections. Your research team will have easy access to each others papers. Just create a group, invite your colleagues and drag and drop documents in there. This way you can keep on top of what they're reading and discover more about what interests you.

Discover
new research and trends

Through the Mendeley research network you can connect with other researchers in your field. This opens up a whole new avenue for knowledge discovery. You can view the most read authors, journals and papers in your field. You can explore by using tags associated with your research area. By navigating the web of knowledge available to you, you make some useful contacts along the way too. In addition to that, you can also view interesting

Ook is er in het buitenland een aantal netwerken opgericht waarin vaak eerder op papier verschenen artikelen gepubliceerd worden, soms volledig, soms alleen een samenvatting, soms gratis, soms tegen betaling. Voorbeelden van dit soort netwerken zijn het Social Science Research Network (SSRN) en het Mendeley Research Network²⁰. Beide netwerken bevatten tal van full text juridische artikelen.

²⁰ Website SSRN, <www.ssrn.com>, website Mendeley, <www.mendeley.com>.

Andere sites waar juridische artikelen te vinden zijn:

- Google Scholar – scholar.google.nl
- Lexis Nexis – www.lexisnexis.nl
- Science Direct - www.sciencedirect.com
- ISI Web of Knowledge - www.isiwebofknowledge.com
- Academic Search Premier - www.ebscohost.com
- Kluwer Navigator - apps.kluwer.nl/navigator
- Scirus - www.scirus.com

Een deel van bovenstaande sites is alleen te gebruiken met een abonnement. Veel universiteiten en hogescholen hebben evenwel abonnementen op een of meer van deze diensten.

Personen

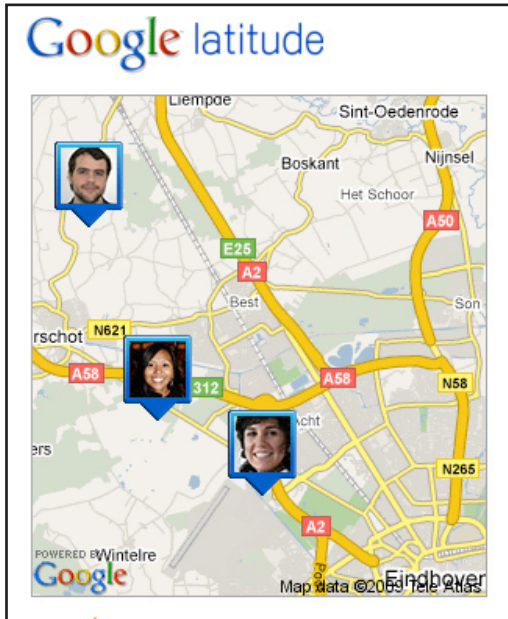
Ter afsluiting van dit deel iets over het zoeken naar personen. Vroeger was dat simpel, een telefoonboek pakken en bladeren. Die tijd is voorbij. Wie heeft er nog een telefoonboek? En met de verschillende telecom-providers, Skype- en VOIP-bellers en mobiele switchers is iedereen het overzicht kwijt. Maar gelukkig is er het internet en in het bijzonder het sociale web waarin iedereen vrijwillig afstand doet van zijn privacy en zich profileert door zoveel mogelijk van zichzelf te laten zien. Dit maakt het zoeken naar personen zonder telefoonboek toch veel eenvoudiger.

Bij de bespreking van Google werd duidelijk dat Google werkt met een soort citatie-index, de Google Pagerank. Die werkt uitstekend voor het belangrijk maken van websites met artikelen, maar minder goed voor het sociale web. Als wij iemand willen vinden maakt het ons niet uit of er veel mensen naar linken. Als wij Jan Jansen wil vinden, hoeft het niet de meest beroemde te zijn. Het moet gewoon de Jan Jansen zijn die wij zoeken. Die is te vinden in Hyves, Facebook, Schoolbank, LinkedIn, Twitter, Myspace, Plaxo of Skype en er wordt amper naar gelinkt.

Voor het zoeken naar personen is het daarom beter een gespecialiseerde zoekmachine te gebruiken. Goede resultaten worden gegeven door Wie O Wie²¹ en Pipl²².

²¹ Website Wie o Wie, <www.wieowie.nl>.

²² Website Pipl, <www.pipl.com>.

En wilt u weten waar iemand is, dan biedt toch Google weer uitkomst met de dienst Latitude. Google kent de locatie van actieve gebruikers van Google Maps op mobieltjes. Deze informatie kan gedeeld worden met anderen via Latitude. Vrienden in uw Latitude-netwerk kunnen uw locatie live volgen met Google Maps op hun mobieltje.

Deel 2

Websites voor juristen

4 Inleiding

In dit deel van Internet voor Juristen wordt aandacht besteed aan juridische plekken op het World Wide Web (WWW). Leidraad bij de bespreking van de websites is het basismateriaal dat de gemiddelde jurist bij de dagelijkse werkzaamheden gebruikt: wetten, rechtspraak, verdragen.

Allereerst komt evenwel de juridische portaalsite Recht.nl aan de orde. Op deze site vindt u verwijzingen naar juridisch nieuws, vakliteratuur, vacatures en congressen en symposia. Daarnaast vindt u in de webgids op dit portaal verwijzingen naar alle andere hierna besproken websites. Recht.nl is dan ook het ideale startpunt om het juridische web te verkennen.

Voor Europa is een apart onderdeel ingeruimd, waarin voornamelijk het Europese juridische portaal EUR-Lex uitgebreid besproken wordt. Andere belangrijke Europese websites worden kort toegelicht.

Na de bespreking van de inhoud van de belangrijkste sites wordt uiteengezet hoe u webadressen van documenten, of documenten zelf, kunt bewaren. Als immers steeds meer materiaal online toegankelijk is, zal de behoefte groter zijn de bronnen en/of de verwijzing ernaar te bewaren. Dat is echter niet altijd even vanzelfsprekend, waardoor een toelichting op zijn plaats is.

Elke bespreking eindigt met een onderdeel *Zoeken, bewaren, tip* dat nadere informatie over het zoeken bevat, waarin wordt aangegeven hoe, en of, u verwijzingen kunt toevoegen aan uw Favorieten, en dat eindigt met een tip of truc die u assisteert bij het gebruik van de betreffende site of die u attent maakt op een nuttig onderdeel van een ervan.

Wie regelmatig een juridisch tijdschrift leest, constateert dat veel rechtsgeleerden moeite hebben met het verwijzen naar online bronnen. Men doet maar wat, met vaak als resultaat dat de bron waarnaar verwezen wordt niet, of op zijn minst lastig, te achterhalen is. En dat achterhalen is nu net de bedoeling van die verwijzingen. Om enige verbetering aan te brengen in het verwijzen naar online bronnen treft u in dit deel een korte uitleg aan over hoe te verwijzen naar welke online bronnen.

Tot slot van dit onderdeel treft u een overzicht aan getiteld: Waar vind ik wat? In het kort wordt aangegeven welke informatiebron, welke databank, u dient te raadplegen indien u op zoek bent naar een bepaald juridisch document.

5 Juridische portalen

Recht.nl

Ons land kent een aantal juridische portalen en portaaltjes. Veel van die sites zijn gericht op consumenten, sommige voor juristen. Van de portaalsites voor de juridische professional bespreken we er één uitgebreid: Recht.nl. Deze site is voor een groot gedeelte van de juridische gemeenschap geheel gratis. Studenten, medewerkers van hogescholen en universiteiten en advocaten kunnen na de registratieprocedure te hebben doorlopen alle onderdelen van Recht.nl inzien en zich abonneren op het elektronische magazine.²³ Anderen hebben gratis toegang tot de homepage, en de rubrieken Vacaturebank, Agenda, Webgids. Voor toegang tot andere onderdelen dienen zij zich echter te abonneren.

De vijf belangrijkste onderdelen van Recht.nl staan duidelijk en overzichtelijk bovenaan elke Recht.nl-pagina op de tabbladen vermeld: Juridisch Nieuws, Vakliteratuur, Vacaturebank, Agenda, en Webgids. Wat recentelijk is toegevoegd aan de site kunt u zien in de rechterkantlijn. U ziet daar behalve koppen van het laatste nieuws dat is toegevoegd onder de verschillende

²³ Behoort u tot de genoemde doelgroep, surf dan naar <www.recht.nl/abonnementsinfo> en klik helemaal onderaan de pagina de voor u bestemde link.

rechtsgebieden, tevens vermeldingen van de nieuwste vakliteratuur, actuele vacatures, nieuwe boeken en evenementen.

Juridisch Nieuws en Magazine

Als u het webadres van Recht.nl (<www.recht.nl>) ingeeft, belandt u automatisch in het onderdeel Juridisch Nieuws. In deze rubriek treft u uiteraard juridisch nieuws aan. Recht.nl publiceert op haar site wekelijks circa 40 juridische nieuwsberichten, verdeeld over 12 rechtsgebieden. De homepage bevat het belangrijkste en meestal algemene juridische nieuws. Een klik op een van de bovenaan genoemde rechtsgebieden brengt u bij een pagina met nieuws dat voor dat gebied relevant is.

De nieuwsberichten op Recht.nl zijn niet alleen maar tekstjes over recente juridische kwesties, maar de berichten worden verrijkt met links naar voor het bericht belangrijke bronnen. Zo kunt u bij een bericht betreffende een gerechtelijke uitspraak over databanken naast een verwijzing naar de uitspraak zelf, hyperlinks aantreffen naar de Databankenwet, de memorie van toelichting behorende bij die wet, de Europese richtlijn betreffende de rechtsbescherming van databanken, een geschreven annotatie bij de uitspraak, en een link naar een overzicht van tijdschriftartikelen die geschreven zijn over hetzelfde onderwerp. Een klein dossier dus, hetgeen uitermate handig kan zijn omdat u die informatie – indien daaraan behoefte bestaat – niet op andere sites hoeft te gaan zoeken. De waarde van de Recht.nl-nieuwsdienst zit dus in het verzamelen, rubriceren en ontsluiten van het juridische nieuws, in de verrijking daarvan en in het archief dat in 2009 al ruim 90.000 nieuwsberichten bevatte. Over het archief kan daarbij nog vermeld worden dat de kans klein is dat u iets niet vindt omdat een hyperlink niet meer werkt. Recht.nl heeft namelijk net als Google een cache, een soort reservegeheugen, waarin kopieën worden opgeslagen van de webpagina's en documenten waarnaar verwezen wordt.

Behalve rechtsgebieden wordt ook nog een wat bijzondere nieuwsrubriek genoemd en dat is Overig nondeclarabel. Dit onderdeel bevat nieuws voor, over en van de advocatuur. Daarbij moet u onder andere denken aan marktontwikkelingen, kantoormanagement & -marketing en trivia. Nice to know zoals dat tegenwoordig veel genoemd wordt.

Het nieuws treft u aan de op de website van Recht.nl, maar u kunt ook een abonnement (gratis voor advocaten, onderwijsmedewerkers en studenten) nemen op het Recht.nl-magazine. In dat geval ontvangt u het nieuws in de vorm van een e-mail elke maandagmorgen in uw mailbox. U hoeft dan niet de site te bezoeken om op de hoogte te blijven. Bovendien biedt de nieuwsbrief de mogelijkheid een profiel aan te brengen in de bezorging, hetgeen betekent dat u dan alleen dat nieuws in uw mailbox aantreft waar u prijs op stelt. En bent u een magazine kwijt? Dan vindt u in de linkerkantlijn de weg naar oudere edities.

Ook kunt u nieuws naar u toe laten sturen via zogenaamde RSS-feeds.²⁴ RSS-feeds zijn persoonlijke nieuwskanalen op het internet. Via een RSS-feed stuurt een zender, in casu Recht.nl, berichten naar u, indien u aangemeld bent als abonnee van die feed. Veel online nieuwsmedia, waaronder vrijwel alle kranten, bieden RSS-feeds aan. In geval van Recht.nl kunt u zich via RSS op de hoogte laten houden van al het nieuws of alle vacatures, maar u kunt er ook voor kiezen alleen fiscaal nieuws toegestuurd te krijgen, of alleen vacatures in de advocatuur. U kunt RSS instellen door te klikken op oranje RSS-knop rechtsboven op elke Recht.nl-pagina.

Vakliteratuur

Via Vakliteratuur worden de inhoudsopgaven en samenvattingen van artikelen gepubliceerd van een kleine 200 tijdschriften die relevant zijn voor de professionele jurist. De databank bevatte in 2009 circa 220.000 samenvattingen van artikelen. Kort na het verschijnen van nieuwe afleveringen van deze tijdschriften vindt u de inhoudsopgaven in deze rubriek of in uw eigen mailbox. Welke inhoudsopgaven van welke tijdschriften dat zijn, is afhankelijk van het door u aangemaakte profiel.

Desgewenst kunt u losse artikelen bestellen. U kunt te bestellen artikelen herkennen aan het A4-icoontje achter de titel. U bestelt het artikel overigens niet bij Recht.nl, maar bij de uitgever.

Veel organisaties kopiëren de inhoudsopgaven van binnengekomen tijdschriften, om deze vervolgens rond te sturen. Indien een medewerker een interessant stuk ziet in de inhoudsopgave laat hij dit vervolgens kopiëren of hij gaat naar de bibliotheek om het stuk te lezen. Een tijdrovende en kostbare procedure. Vakliteratuur maakt dit soort activiteiten overbodig. Voor organisaties die op deze wijze te werk gaan, is een abonnement op Vakliteratuur dan ook ideaal. Eigenlijk gaat men met een abonnement op Vakliteratuur dan al onmiddellijk geld verdienen, in plaats van dat het geld kost.

Er zijn echter meer voordelen dan bespaarde arbeids- kopieer- en papierkosten. Indien de papieren inhoudsopgaven zijn rondgestuurd dan worden deze veelal niet bewaard, en als dat al wel gebeurt dan zijn die stapels papier nu niet echt toegankelijk te noemen. In het geval van Vakliteratuur worden alle inhoudsopgaven opgeslagen in een database, waardoor deze te allen tijde op te roepen en te doorzoeken zijn. Met andere woorden, u heeft alle inhoudsopgaven van de tijdschriften die u interessant vindt altijd onder handbereik.

Recht.nl Vakliteratuur bestaat uit de volgende onderdelen:

Homepage	Op de voorpagina bent u in één oogopslag op de hoogte van de meest recent toegevoegde inhoudsopgaven.
----------	---

²⁴ Really Simple Syndication, Wikipedia, <nl.wikipedia.org/wiki/RSS>.

- 12 rechtsgebieden Op de 12 rechtsgebieden bovenaan de pagina (Algemene juridische tijdschriften tot en met Strafrecht) treft u rechtsgebied-specifieke selecties aan van de opgenomen tijdschrifttitels.
- Tijdschriftenprofiel Op deze pagina kunt u zich aan- en afmelden voor het Vakliteratuur-magazine en kunt u uw persoonlijke instellingen beheren. Middels het elektronische magazine blijft u automatisch per e-mail op de hoogte van uw eigen selectie van tijdschriften. U kunt het profiel aanmaken en/of wijzigen via de daartoe bestemde knop rechts onder de zwarte balk.
- Alle tijdschriften U bereikt via deze pagina met één klik een overzicht van alle tijdschriften die zijn opgenomen in Vakliteratuur. Met een volgende klik op de naam van een bepaald tijdschrift krijgt u vervolgens van dat tijdschrift alle beschikbare inhoudsopgaven te zien. De knop *Alle tijdschriften* staat rechts onder de zwarte balk.
- Zoeken De zoekmachine in rechterkantlijn ontsluit het complete archief. Met uw trefwoord doorzoekt u de samenvattingen van alle in de databank opgenomen artikelen. Het archief gaat terug tot oktober 2004. U kunt ook zoeken met jurisprudentienummers (LJN, NJ, AB, etc.)
- Mijn bookmarks Verwijzingen naar interessante tijdschriftartikelen kunt u desgewenst eenvoudig bewaren door op de knop Bookmark onder het betreffende artikel te klikken. Bij uw volgende bezoek aan de site staan uw bookmarks voor u klaar in de rechter marge van de pagina.

Naast de reeds besproken functies (bestellen (indien mogelijk) en bookmarks) treft u onderaan de samenvattingen van alle tijdschriftartikelen nog een aantal functies aan: Print, E-mail en, soms, Gerelateerde artikelen.

De eerste twee functies spreken voor zich. De soms verschijnende lijst onder de kop Gerelateerde artikelen niet. Dit betreft het volgende: indien u heeft gezocht naar een uitspraak en een artikel heeft gevonden, dan kan het zo zijn dat de uitspraak ook is besproken in andere jurisprudentietijdschriften. Welke tijdschriften dit zijn, staat onder de kop Gerelateerde artikelen. Vanuit die lijst kunt u doorklikken naar de gegevens van het betreffende gerelateerde artikel.

Vacaturebank

Op de homepage van de juridische vacaturebank van Recht.nl treft u recentelijk toegevoegde vacatures aan. Via de rubrieken bovenaan de vacaturepagina kunt u oudere vacatures inzien. De vacaturebank kent de rubrieken Advocatuur, Notariaat, Rechterlijke macht, Overheid, Onderwijs & Onderzoek, Bedrijfsleven en Overige organisaties.

Webgids

De webgids van Recht.nl is een uitgebreide bibliotheek met verwijzingen naar rechtsbronnen en juridische organisaties, geselecteerd en gerubriceerd voor en door juristen. Deze gids wordt voortdurend actueel gehouden en aangevuld. U treft in de gids onder meer een rubriek Buitenland aan waarin verwijzingen zijn opgenomen naar pagina's die u verder kunnen helpen met internationaal juridisch onderzoek van Argentinië tot aan Zwitserland. In een andere rubriek, Organisaties, staan per Recht.nl-rechtsgebied organisaties die voor de betreffende rechtsgebieden van belang zijn. Dus voor bijvoorbeeld Intellectuele Eigendom zijn dat verwijzingen naar onder meer Alliance Against Counterfeiting & Piracy, Benelux Bureau voor de Intellectuele Eigendom, Beneluxvereniging voor Merken- en Modellenrecht, Buma/Stemra, Cedar, Centrum voor Intellectueel Eigendomsrecht.

Andere rubrieken in de Webgids zijn: Rechtspraak, Richtlijnen, Verdragen, Verenigingen, Wetten, Wetsvoorstellen en Woordenboeken.

Agenda

Het onderdeel Agenda biedt verwijzingen naar juridische congressen, seminars en opleidingen. Wilt u weten wat er aangeboden wordt dan kunt u naar <agenda.recht.nl> surfen en de cursussen doornemen. Wilt u weten wat er wordt aangeboden op het gebied van bijvoorbeeld strafrecht, dan kunt u het beste klikken op de gelijknamige rubriek bovenaan de agendapagina.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: Indien u zoekt via het veld rechtsboven in de zwarte balk, dan zoekt u in de nieuwsdatabank die terug gaat tot 2001. Zoekresultaten worden gerangschikt naar datum.

Met behulp van de fuzzy-functie kunt u automatisch zoeken op alle woorden die met dezelfde letters beginnen als uw trefwoord. Zoekt u bijvoorbeeld op het trefwoord 'boek' en vinkt u fuzzy aan, dan worden (naast 'boek') ook woorden als 'boekhouder' en 'boekhouding' gevonden.

Als u Juridische Tijdschriften aanvinkt, dan doorzoekt u de databank met inhoudsopgaven van de juridische tijdschriften op Recht.nl. Deze databank gaat terug tot oktober 2004.

Vinkt u *Mijn Tijdschriften* aan, dan kunt u zoeken in uw eigen verzameling tijdschriften. Om deze functie te gebruiken, dient u eerst een persoonlijk profiel aan te maken.

Gezien het feit dat u makkelijk en snel in de verschillende databanken kunt zoeken, heeft u snel een klein dossier bij elkaar betreffende het onderwerp waarin u geïnteresseerd bent: nieuws met eventueel verwijzingen naar uitspraken en rapporten, en tijdschriftartikelen. Artikelen die u vervolgens kunt inzien omdat u een abonnement heeft op het tijdschrift waarin het artikel is gepubliceerd, inzien in een bibliotheek, of inzien omdat u het direct besteld heeft via Recht.nl bij de uitgever.

Bewaren: U kunt verwijzingen naar gevonden nieuwsberichten op de normale wijze toevoegen aan uw Favorieten. Wel dient u in de meeste gevallen de naam van de Favoriet aan te passen, zodat voor u duidelijker is wat het betreft. Verwijzingen naar (samenvattingen van) artikelen in tijdschriften kunt u bewaren door te klikken op Bookmark dat onderaan elk artikel staat.

Tip: Indien u heeft gezocht naar een bepaald onderwerp kunt u daarna simpel bekijken of en in welke tijdschriften over het onderwerp geschreven is. U selecteert daartoe in het midden bovenaan de resultaatpagina Juridische Tijdschriften of Mijn Tijdschriftenprofiel en klikt opnieuw op zoeken. In eerste geval zoekt u in alle opgenomen tijdschriften, in het tweede alleen in tijdschriften in uw profiel. In dat profiel kunt u bijvoorbeeld tijdschriften opnemen waarop u geen abonnement heeft. Zo is de kans dat u iets ontgaat heel klein.

Andere portalen

Van de andere juridische portalen bespreken we er twee: Portill en BalieNet. Voor een overzicht van andere portalen kunt u terecht bij Advocatenstart.nl.

Portill

Portal Internet Law Library (Portill, <www.portill.nl>) is onderdeel van een samenwerking tussen de juridische faculteiten van een aantal Nederlandse universiteiten. Het doel van deze samenwerking is een volwassen internetbibliotheek voor het juridisch-wetenschappelijke domein aan te bieden, primair gericht op het Nederlandse recht en secundair op het Europese en internationale recht.

De juridische internetbibliotheken bevatten tezamen een verzameling van juridische internetbronnen gericht op het gebruik door docenten en studenten van Nederlandse en buitenlandse universiteiten. Derden, zoals praktijkjuristen of andere geïnteresseerden, kunnen echter ook de bronnen gebruiken.

Portill verspreidt tevens een wekelijkse elektronische nieuwsbrief: ILL-actueel. Wanneer u op de hoogte wilt blijven van actuele juridische nieuwsberichten, dan kunt u zich gratis abonneren op de wekelijkse nieuwsbrief ILL-

actueel. U dient daartoe een e-mail te sturen naar portill@uvt.nl met daarin het mailadres waarnaar de nieuwsbrief verzonden moet worden.

BalieNet

BalieNet is een website – een extranet - van de Orde van Advocaten voor de advocatuur. De informatie op deze website is alleen toegankelijk voor advocaten die over een door de Orde uitgegeven certificaat beschikken. Hiermee is verzekerd dat de informatie binnen de beroepsgroep blijft en kan er meer informatie aangeboden worden dan wanneer BalieNet voor iedereen op het internet toegankelijk zou zijn. Gezien het feit dat steeds meer advocaten dit Internet voor Juristen lezen en internet gebruiken bij hun dagelijkse werkzaamheden leek ons een vermelding op zijn plaats.

BalieNet biedt teveel informatie om allemaal de revue te laten passeren. Wij zullen dan ook alleen de in onze ogen belangrijkste rubrieken bespreken en nodigen een ieder bij deze uit zelf de site eens te gaan bekijken.

De 5 belangrijkste rubrieken in de bovenste menubalk zijn: Nieuws, Advocaten, Wet- en regelgeving, Scholieren/studenten en Links. Indien u in de bovenste balk klikt op Nieuws dan verschijnt het Orde-nieuws in het middelste gedeelte van het scherm met nieuws van en over de Nederlandse Orde van Advocaten zelf. Ook is in de linker kantlijn de rubriek Juridisch nieuws verschenen, evenals de onderdelen Recht.nl Vakliteratuur, Recht.nl Agenda, Recht.nl Webgids. De laatstgenoemde rubrieken en het nieuws op deze site worden verzorgd door Recht.nl. Net als bij Recht.nl kunt u de nieuwsberichten per e-mail toegezonden krijgen, waarbij u tevens kunt aangeven van welk rechtsgebied u wel of juist geen berichten wilt ontvangen. Dit is kosteloos voor leden van de Nederlandse Orde van Advocaten.

Een andere hoofdruubriek in de balk is Advocaten. Een klik daarop doet weer een aantal nieuwe rubrieken verschijnen. Onder *Voor uw praktijk* ziet u bijvoorbeeld Praktijkondersteuning staan. Hierin treft u onder andere informatie aan over het Advocatenpaspoort, Archivering op het advocatenkantoor, de Basisbibliotheek en mogelijkheden om beveiligd te e-mailen.

Onder BalieNet > Praktijkondersteuning vindt u ook Garantief formulieren en Modellen en voorbeelden. In het eerste onderdeel treft u onder meer het Rotterdams Garantief formulier 1992 en het NVB-model Beslaggarantie 1999 aan. In het tweede staan te downloaden modellen en voorbeelden ten behoeve van de praktijk.

Onder de rubriek BalieNet > Publicaties treft u publicaties aan van de Orde, het archief van het Advocatenblad en publicaties van derden. Onder de eerste staan bijvoorbeeld het Advocatendossier en het Vademecum. De laatste bevatte ten tijde van het schrijven van dit e-boek het onderzoek van Blauw research naar het imago van de advocaat.

Wet- en regelgeving is de volgende hoofdrubriek in de horizontale balk. Deze valt uiteen in vier delen: het Vademecum advocatuur, wet- en regelgeving, wetgevingsadviezen en een dossier inzake de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft).

Onder Scholieren/Studenten vindt u naast - uiteraard - informatie voor scholieren en studenten, tevens verwijzingen naar een onderdeel van de site over een stage in de advocatuur en naar de Juridische Banenbank, een site met juridische vacatures.

De rubriek Links, tot slot, bevat een beperkt aantal verwijzingen naar websites die de orde belangrijk acht voor haar leden onderverdeeld in Juridische portals, Binnenlandse sites en Buitenlandse sites.

BalieNet bevat dus naast juridisch nieuws met name informatie voor de advocaat. Voor die doelgroep is die site dan ook de moeite van het bezoeken waard, zeker als daar ook dagelijks vers juridisch nieuws op te vinden is.

Bent u advocaat en geïnteresseerd in BalieNet? Surf dan naar de homepage van de Orde van Advocaten (<www.advocatenorde.nl>) en klik in de bovenste balk op Certificaten.

6 Wet- en regelgeving

De eerste vier paragrafen van dit onderdeel gaan over Officiële bekendmakingen (Overheid.nl), Staten-Generaal Digitaal, de Eerste Kamer en Parlando. Sites die besproken moeten worden wanneer het gaat over wetten in aanbouw en de wetsgeschiedenis. De laatste paragraaf gaat over het onderdeel van Overheid.nl waar zo goed als alle Nederlandse wetten en regels te vinden zijn: Wet- en regelgeving.

Officiële bekendmakingen, Overheid.nl

Met ingang van 1 juli 2009 geschiedt officiële bekendmaking in het Staatsblad, de Staatscourant en het Tractatenblad langs elektronische weg, door plaatsing van de bekendmaking op <www.officielebekendmakingen.nl>. Dus de Staatsbladen, de Staatscouranten en de Tractatenbladen die beschikbaar zijn op deze site en die een uitgiftedatum hebben van 1 juli 2009 of later vormen een bekendmaking in de zin van de Grondwet. Vóór die datum geldt dat alleen publicaties in de gedrukte bladen een officieel karakter hebben.

Het archief van Officiëlebekendmakingen.nl bevat Staatsbladen, Staatscouranten en Tractatenbladen vanaf 1 januari 1995, met dien verstande dat van Staatscouranten uitgegeven vóór 1 april 2009 niet alle publicaties zijn opgenomen.

In het Staatsblad verschijnen Nederlandse wetten en Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB). Daarnaast worden schorsings- en vernietingsbesluiten opgenomen, evenals Koninklijke Besluiten inzake de inwerkingtreding.

In de Staatscourant wordt alles opgenomen waarvan een wet, Koninklijk Besluit of ministerieel besluit bekendmaking of mededeling in de Staatscourant voorschrijft en publicaties, afkomstig van de centrale overheid, zoals intrekking van rijbewijzen, faillissementen, surseances van betaling, wijziging van huwelijksvoorwaarden etc.

Het Tractatenblad bevat de tekst en eventueel de vertaling van een verdrag of besluit van een volkenrechtelijke organisatie dat Nederland met andere staten of volkenrechtelijke organisaties heeft gesloten.

Behalve de drie genoemde publicaties bevat de website parlementaire documenten (de publicaties van de Eerste en Tweede Kamer) waarvan het archief eveneens teruggaat tot 1 januari 1995. Onder parlementaire documenten wordt verstaan agenda's, Handelingen, Kamerstukken, Kamervragen met antwoord (Aanhangsels), Kamervragen zonder antwoord. Met name in de Kamerstukken treft u informatie aan over de totstandkoming van wetgeving.

Belangrijk voordeel van het nieuwe Officiëlebekendmakingen.nl ten opzichte van de voorganger Officiële publicaties is dat de nieuwe site ook bijlagen bij Kamerstukken bevat. Soms bevat een Kamerstuk een brief waarmee een minister de Kamer informeert over een rapport. Het rapport is dan in veel gevallen een bijlage bij het Kamerstuk, die niet op Officiële publicaties werd gepubliceerd. Nu, op Officiëlebekendmakingen.nl, worden ook de eventuele bijlagen bij Kamerstukken online gezet. Let wel op, want de bijlagen bij Kamerstukken van voor 1 juli 2009 worden niet met terugwerkende kracht alsnog geplaatst zijn. Wilt u toch graag een oudere bijlage inzien dan kunt u terecht bij het hierna te bespreken Parlando.

Tot slot is de attenderingsfunctie van deze site het vermelden waard. Met deze functie kunt u een zoekvraag laten registreren. U wordt dan vervolgens per e-mail op de hoogte gesteld als er nieuwe wet- en regelgeving verschijnt die aan de eerder opgegeven zoekterm(en) voldoet. Alvorens van deze dienst gebruik te kunnen maken, dient u zich wel te registreren. Zodra u dat gedaan heeft, verschijnen na het uitvoeren van een zoekopdracht in de rechterkantlijn twee extra functies: Beheren zoekvragen & attendering en Deze zoekvraag bewaren. De titels van de functies spreken voor zich.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: Als u surft naar Officiëlebekendmakingen.nl ziet u in de linkerkantlijn een verwijzing staan getiteld *Zoeken in Officiële Bekendmakingen*. Op

de dan verschijnende pagina ziet u hoeveel van welke bekendmakingen en parlementaire documenten er die dag zijn gepubliceerd. Een klik op een publicatiesoort geeft vervolgens de titels van de publicaties. Datzelfde kunt u doen voor bekendmakingen en documenten die de afgelopen week en maand zijn gepubliceerd. Hiermee bladert u als het ware door recente gepubliceerde documenten.

Behalve bladeren kunt u ook op de tab Zoeken of de verwijzing Zoek uitgebreid drukken om een via een zoekformulier een zoekopdracht te geven. Er zijn verschillende formulieren. U kunt zoeken in alle bekendmakingen op de site, maar ook op een documentsoort klikken in de linkerkantlijn en specifiek in die documenten zoeken. Indien u dus bijvoorbeeld een voorstel van wet zoekt en u heeft het Kamerstuknummer dan klikt u in de linkerkantlijn op Parlementaire documenten. Dan krijgt u een nieuw formulier op het scherm te zien, waarop u de betreffende gegevens kunt invullen.

Bewaren: Het Staatsblad, de Staatscourant, het Tractatenblad en de andere publicaties beschikbaar op Officiëlebekendmakingen.nl zijn vanaf 1 juli 2009 permanent raadpleegbaar. Dit betekent dat u vanaf die datum kunt dieplinken naar deze publicaties en dat u deze kunt toevoegen aan uw Favorieten.

U dient hierbij alert te zijn op het feit dat u bij het op normale wijze toevoegen aan de Favorieten van bijvoorbeeld een tekst gevonden in het Tractatenblad, u de HTML-versie, de web-versie, toevoegt. Indien u de authentieke versie (pdf, portable document format) van de gevonden tekst aan uw Favorieten wilt toevoegen, dan moet u eerst de url van de authentieke versie in de adresbalk plaatsen om dan dit adres aan de Favorieten toe te voegen.

U kunt de authentieke versie ook op uw eigen computer bewaren door te klikken op authentieke versie downloaden. Dat laatste geldt ook voor de bestandsformaten ODF (Open Document Format) en XML (Extensible Markup Language). Indien deze verschillende versies bestaan, treft u deze aan in de rechter kantlijn onder Acties. (dat laatste woord moet cursief)

De meest recente parlementaire documenten zijn in eerste instantie alleen als pdf beschikbaar en pas een maand na verschijnen ook in XML en ODF.

Tip: Memories van toelichting bij Kamerstukken hebben altijd volgnummer 3. Dus indien u een Kamerstuknummer heeft en u zoekt de memorie van toelichting, vul dan een 3 achter in het invulveld achter Volgnr.

Eerste Kamer

Op de homepage van de Eerste Kamer (<www.eerstekamer.nl>) staat bovenaan een aantal hoofdrubrieken waarvan Kamerstukken voor dit e-boek het meest relevant is. In deze rubriek treft u informatie aan over wetsvoorstellen en aanverwante documenten zoals schriftelijke vragen, moties en brieven.

Wetsvoorstellen

Alle wetsvoorstellen die sinds 1995 bij de Eerste Kamer aanhangig zijn of waren, zijn op deze site opgenomen. Van de wetsvoorstellen uit de periode 1995-1997 is alleen een korte samenvatting opgenomen. Sinds 1999 zijn tevens de bij een wetsvoorstel behorende Eerste Kamer-documenten opgenomen.

Indien u op Wetsvoorstellen klikt onder de rubriek Kamerstukken verschijnt een pagina met twee zoekrubrieken: Wetsvoorstellen selecteren en Wetsvoorstellen zoeken. In de eerste rubriek kunt u zoeken naar voorstellen waarbij de naam van een Kamercommissie, het vergaderjaar en de fase waarin het voorstel zich bevindt, kunt invoeren. In de tweede rubriek kunt u zoeken op trefwoord en op Kamerstuknummer. U hoeft daarbij niet een compleet woord of nummer in te geven, maar u kunt volstaan met de ingave van de eerste 5 à 6 letters van een trefwoord of een deel van het Kamerstuknummer.

Andere onderdelen onder de hoofdrubriek Kamerstukken zijn: Interpellatievragen, Schriftelijke vragen, Moties, Toezeggingen, Brieven, Verzoekschriften, Stenogrammen.

Er bestaat op zich niet zo heel veel behoefte om de site van de Eerste Kamer te bezoeken, omdat de Eerste Kamerstukken ook via Officiëlebe-kendmakingen.nl ontsloten worden. Het kan evenwel dat u nieuwsgierig bent naar de voortgang van de behandeling van een voorstel in de Eerste Kamer. Dat kunt u zien op de site van de Eerste Kamer en daarnaast vindt u in het kort de hoofdlijnen van op de site aanwezige voorstellen. Handig als u snel even wilt weten waar een voorstel over gaat. Dit laatste vindt u echter vaak ook in de inleiding van de memorie van toelichting bij een wetsvoorstel en die memories van toelichting vindt u als eerder gezegd op Officiëlebekend-makingen.nl.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: U kunt zoeken naar alle bovengenoemde documenten door onder de hoofdrubriek Kamerstukken te klikken. Van Kamerstukken kunt u volstaan met ingave van een (deel van een) woord of nummer. Zo kunt u voor het vinden van de *Aanpassingswet richtlijn inzake elektronische handel* volstaan met het ingeven van woord “elektronische”. Aardig is dat wanneer u een woord per abuis verkeerd spelt, dus bijvoorbeeld elektronisch, de zoekma-chine u resultaten laat zien beginnend met ele, en zo vindt u het betreffende voorstel alsnog.

Bewaren: Over het bewaren van webadressen en documenten op de Eerste Kamersite kunnen wij kort zijn. U kunt verwijzingen naar voorstellen op de normale wijze toevoegen aan uw Favorieten. Datzelfde geldt voor de webadressen van de via deze site gevonden PDF-documenten. Deze PDF-documenten kunt u vanzelfsprekend ook bewaren op uw eigen computer.

Tip: Als u een wetsvoorstel gevonden hebt, dan kunt u door de muis te bewegen over de iconen in de stand van zaken-balk, zien wat voor documenten het betreft met bijbehorende data.

Staten-Generaal Digitaal

Officiële bekendmakingen.nl bevat zo goed als alle documenten die van belang zijn, of zijn geweest, voor de totstandkoming van wet- en regelgeving. Het archief van deze site gaat echter niet verder terug dan 1995. Datzelfde geldt voor de Eerste Kamersite. In het geval u dus op zoek bent naar een memorie van toelichting of een Eerste Kamerstuk van voor 1995, dan kunt u niet bij deze sites terecht. Sinds kort betekent dat niet meer dat u uw zoektocht moet vervolgen in een ouderwetse bibliotheek, maar dient u in dergelijke gevallen te surfen naar <www.statengeneraaldigitaal.nl>. Op de website Staten-Generaal Digitaal vindt u namelijk alle Handelingen (Kamerverslagen, Kamerstukken en Kamervragen) van het zittingsjaar 1917 tot 1 januari 1995.

Indien u dus hele oude stukken zoekt, bent u nog wel aangewezen op (oud) papier. Vanaf 2010 zal dat echter ook niet meer nodig zijn. Het complete materiaal vanaf 1814 wordt namelijk in de periode tot 2010 stap voor stap aan deze website toegevoegd.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: Op de homepage van Staten-Generaal Digitaal staat een eenvoudig zoekformulier. In dit formulier kunt u het vergaderjaar en een zoekwoord invoeren. Indien u meer weet van het document dat u zoekt, is dit formulier niet afdoende en dient u te klikken op Uitgebreid zoeken.

In dit formulier kunt u de muis op de 'i' houden voor assistentie bij het invoeren van gegevens. Bovendien kunt u op '+' drukken voor meer invulmogelijkheden. Zo verschijnt achter Kamerstukken onder meer een veld waarin u het Kamerstuknummer kunt invullen.

Bewaren: Indien u een document gevonden heeft, kunt u het webadres van dat document op de normale wijze aan uw Favorieten toevoegen. Ook kunt u de documenten zelf downloaden en bewaren op uw pc.

Tip: Om een ingang te bieden in het complexe Handelingen-materiaal is voor mensen die daarmee nog niet erg bekend zijn, een aantal thema's geselecteerd. Elk thema bestaat uit een beknopte beschrijving van een spraakmakende gebeurtenis met daarbij een aantal links naar Kamerverslagen, Kamerstukken en/of Kamervragen waarin dat thema behandeld wordt. Thema's zijn bijvoorbeeld de identificatieplicht, euthanasie en het Verdrag van Maastricht.

Parlando

Parlando is de afkorting van parlementaire documenten. Op de website met het adres <parlando.sdu.nl> vindt u een overzicht van alle parlementaire publicaties die sinds de laatste werkdag zijn verschenen. Met 'alle' wordt in dit geval bedoeld op de agenda's van de Eerste en de Tweede Kamer, Kamerstukken met bijlagen van deze Kamers, Kamervragen, Handelingen en zogenaamde Niet-dossierstukken. Met name in de Kamerstukken treft u informatie aan over wetsvoorstellen zoals behandeld in de Eerste en Tweede Kamer.

Als u de documentsoorten van Parlando vergelijkt met die van Officiëlebe-kendmakingen.nl valt het op dat zo goed als alle documenten te vinden op Parlando ook via Officiëlebekendmakingen.nl ontsloten worden. Er is dan ook eigenlijk maar één reden om Parlando te raadplegen en dat betreft de bijlagen bij Kamerstukken die ouder zijn dan 1 juli 2009. Die bijlagen zijn namelijk niet beschikbaar op Officiëlebekendmakingen.nl.

Indien u om de bovengenoemde reden naar <parlando.sdu.nl> surft kan dat overigens tot enige verwarring leiden omdat u wordt geconfronteerd met een inlogscherm. U kunt evenwel ook zonder gebruikersnaam en wachtwoord en zonder ook maar iets te hoeven betalen op Parlando inloggen. U dient daartoe dan op het onderstreepte woord 'hier' te klikken.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: Als u dan eenmaal 'binnen' bent op Parlando, dan komt u op de pagina getiteld Zoek beperkt. Dat zoeken is dermate beperkt dat u daarmee zelden uit de voeten kunt. Verstandiger is het dan ook onmiddellijk te klikken op Zoek uitgebreid rechtsboven in de hoek. Als u via deze zoekfunctie vervolgens op een Kamerstuk stuit en u klikt op de link Kamerstuk met daarachter het vergaderjaar (bijvoorbeeld Kamerstuk 2008-2009) dan wordt een aantal gegevens getoond over dat Kamerstuk. Als er een bijlage bij het Kamerstuk zit wordt dat ook vermeld en dan kunt u door te klikken op de aangegeven grootte van de bijlage (bijvoorbeeld 2980 Kb), deze bijlage inzien.

Bewaren: U kunt helaas de webadressen van in Parlando gevonden documenten niet toevoegen aan uw Favorieten. Bij elk bezoek aan Parlando wordt namelijk een nieuwe sessie gestart en de documenten die u tijdens die sessie vindt, krijgen een adres dat gerelateerd is aan die sessie. Indien u een Parlando-document toevoegt aan uw Favorieten en u wilt dit document later via die Favorieten opnieuw oproepen, dan wordt weer een nieuwe sessie geopend en kan het document dat verbonden is met de oude sessie niet meer gevonden worden. Die sessie is immers al afgesloten en kan niet opnieuw geopend worden. Wilt u gevonden documenten toch bij de hand hebben, dan kunt u deze het beste printen of downloaden naar de eigen pc. Dat kunt u doen door na het openen van het gevonden pdf-document te klik-

ken op het daartoe bestemde icoon (meestal een schijfje) en een plaats te zoeken op uw eigen computer om het document te bewaren.

Tip: Het handige van Parlendo is dat Kamerstukken en andere officiële publicaties vaak de dag van productie reeds via Parlendo in te zien zijn en dat bijlagen bij die publicaties vrijwel altijd ook digitaal beschikbaar zijn.

Wet- en regelgeving, Overheid.nl

Voorgaande sites zijn met name interessant om gegevens te achterhalen over de totstandkoming van wet- en regelgeving. Als een regeling eenmaal van kracht is en u zoekt de volledige, geconsolideerde, tekst van die regeling, dan dient u te surfen naar de afdeling Wet- en regelgeving van Overheid.nl. U kunt deze afdeling bereiken door op de homepage van Overheid.nl op de gelijknamige rubriek te klikken. U komt er direct als u <wetten.overheid.nl> of <www.wetten.nl> ingeeft in de adresregel van uw browser. Met het wettenbestand dat de overheid via deze site beschikbaar stelt, geeft zij invulling aan haar wens om wetgeving via internet voor iedereen raadpleegbaar te maken. Lange tijd was het niet goed mogelijk om gratis volledige wetteksten te raadplegen. Op deze site kan dit nu wel. Het gaat hierbij om wetten, verdragen, AMvB's en andere Koninklijke Besluiten, Ministeriële regelingen, Beleidsregels rijksdienst, Circulaires rijksdienst, Regelingen van zelfstandige bestuursorganen (ZBO's), Regelingen van organen van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie (PBO) en andere openbare lichamen voor bedrijf en beroep (OLBB's), en Reglementen van de Staten-Generaal.

The screenshot shows the 'Wet- en regelgeving' search page on Overheid.nl. The browser window title is 'wetten.nl - Zoeken - Windows Internet Explorer'. The address bar shows 'http://wetten.overheid.nl/zoeken'. The page features a navigation menu with 'Home', 'Particulieren', 'Ondernemers', and 'Overheidsinformatie'. The main heading is 'Wet- en regelgeving'. There are two search options: 'Eenvoudig zoeken' and 'Uitgebreid zoeken'. Under 'Kies soort regeling', several checkboxes are visible, with 'Wetten' and 'AMvB's en andere Koninklijke Besluiten' selected. The 'Zoek op woord of zinsdeel' section includes fields for 'In de titel' and 'In de tekst', both with 'Exact zoeken' selected. The 'Zoek op datum' section shows 'Geldig op' set to '14 - 7 - 2009' and 'Vandaag'. A 'Zoeken' button is at the bottom right. The footer contains the text: 'Overheid.nl werkt samen met: Antwoord voor bedrijven | Postbus 51'.

Naast al deze regelingen bevat de site ook regelingen van provincies, gemeenten en waterschappen. Deze verzameling regeling is nog niet compleet, maar wordt geleidelijk aan toegevoegd. Een klik op Regelingen van gemeenten, provincies en waterschappen brengt u bij een overzicht van reeds deelnemende partijen. Als u op de naam van een partij klikt, krijgt u de van die partij opgenomen regels te zien, inclusief een beperkte zoekmogelijkheid.

De verwijzing Europese regelingen (EUR-Lex) doet suggereren dat dit deel van Overheid.nl ook Europese regelgeving bevat maar dat was op het moment van het schrijven van dit stuk niet het geval. Het is echter wel de bedoeling dat op termijn alle verwijzingen naar Europese richtlijnen en verordeningen in het onderdeel Wet- en regelgeving aanklikbaar worden.

Wetten.nl biedt u de mogelijkheid de volledige teksten van wet- en regelgeving te raadplegen. Doet u dat vandaag, en u verandert niet de datum onder Zoek op datum, dan krijgt u de tekst te zien zoals die vandaag geldig is. Wilt u evenwel de geldende tekst inzien van een regeling op een door u gekozen datum dan kan dat ook. Bij dat laatste dient u zich evenwel bewust te zijn van het feit dat deze site in mei 2002 van start gegaan is met op dat moment geldende wet- en regelgeving met als gevolg dat u geen wetteksten kunt oproepen van voor die tijd. Dus u kunt geen versie van de Auteurswet oproepen zoals deze gold in 2001.

Over de opgenomen verdragen kan gezegd worden dat op het moment van het schrijven van dit e-boek de geconsolideerde teksten beschikbaar waren van de verdragen waarvan vanaf 1981 de teksten zijn gepubliceerd in het Tractatenblad. Het gaat dan om verdragen die op 1 januari 2005 nog in werking waren, of die daarna in werking getreden zijn. Deze selectie zal geleidelijk worden uitgebreid met de teksten van verdragen waarvan de teksten vóór 1981 in het Tractatenblad zijn gepubliceerd.

Wetten.nl is zeer actueel. De publicaties met nieuwe teksten en wijzigingen worden bij minimaal 95% van de gevallen binnen 2 werkdagen na publicatiedatum verwerkt. Voor maximaal 5% van de publicaties vindt verwerking binnen 5 werkdagen plaats.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: Het zoekformulier van <wetten.overheid.nl> is duidelijk. Een paar zaken zijn handig om te weten:

- nadere informatie bij het invullen van bepaalde velden kunt u krijgen door de muis op de bij het veld genoemde 'i' te houden
- het is veelal niet nodig de standaardvinkjes aan te passen
- u kunt ook zoeken op bekende korte namen van wetten en regels, zoals bijvoorbeeld *arbowet* als u zoekt naar de Arbeidsomstandighedenwet

- als u ook wilt zoeken in teksten die op de door u aangegeven zoekdatum geen werking meer hebben, dient u een vinkje te zetten voor *Ook zoeken in materieel uitgewerkte regelingen* onder *Zoek op datum*
- als u een tekst hebt opgeroepen kunt u voor de gehele regeling of per artikel de zogenaamde wetstechnische informatie oproepen (rechtsboven de pagina voor de gehele regeling, de 'i' achter elk artikel voor wetstechnische informatie over het betreffende artikel)
- in deze wetstechnische informatie kunt u direct doorklikken naar verwante regelingen en documenten (Staatsbladen, Kamerstukken).

Bewaren: In het vernieuwde Wetten.nl kunt u vandaag de dag op de normale wijze een gevonden wet of regel aan uw Favorieten toevoegen. Wel is het verstandig de meegegeven naam van de Favoriet aan te passen in een voor u begrijpelijke naam. Let wel op, indien u het adres bewaart inclusief geldigheidsdatum dan roept u een volgende keer een tekst op zoals die gold op de datum dat u hem toevoegde aan uw Favorieten. Latere eventuele wijzigingen krijgt u dan niet te zien. U kunt de geldigheidsdatum in het webadres verwijderen om altijd de meest recente versie via uw Favorieten te kunnen oproepen.

Tip: Als u een wet gevonden heeft dan ziet u, als u de tekst heeft opgeroepen, rechtsboven de tekst Wetstechnische informatie met daarachter een 'i'. Een klik daarop brengt u op een pagina met wat men noemt wetstechnische informatie met onder andere verwijzingen naar artikelen die verwijzen naar de regeling die u heeft opgeroepen.

Overige wettensites

Met het vorenstaande weet u zo goed als alles wat u wilt weten over wet- en regelgeving op internet. Toch willen wij er nog een paar noemen alvorens over te gaan naar rechtspraak.

Op de website van de Tweede Kamer (<www.tweedekamer.nl>) staat een overzicht van alle aanhangige wetsvoorstellen. Houd de muis op Kamerstukken en klik vervolgens op Aanhangige wetgeving.

De Algemene Raad van de Orde van Advocaten wordt met enige regelmaat door tal van (overheids-)lichamen om advies gevraagd over ontwerp wet- en regelgeving. Deze adviezen zijn, gerangschikt naar onderwerp, raadpleegbaar via de site van de Orde. U vindt de wetgevingsadviezen onder de gelijknamige rubriek onder Wet- en regelgeving op <www.advocatenorde.nl>.

Daarnaast publiceert de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) wetgevingsadviezen op zijn website (<www.nvvr.org>) onder Adviezen en publicaties. Deze adviezen hebben betrekking op wetsvoorstellen en beleidsvoornemens van de Minister van Justitie en soms ook op die van andere departementen of instellingen. De site bevat adviezen die vanaf begin

2000 zijn uitgebracht door de Wetenschappelijke Commissie van de NVvR. U kunt desgewenst de adviezen downloaden of printen.

De Raad van State adviseert regering en parlement over wetgeving en bestuur. In het onderdeel Adviezen vindt u een overzicht van de adviesaanvragen die bij de Raad van State in behandeling zijn en een overzicht van de adviezen die de Raad van State recent heeft vastgesteld. In de adviesdatabank vindt u alle adviezen die na 1 januari 2000 zijn uitgebracht en openbaar gemaakt.

7 Rechtspraak

In het geval van rechtspraak is er met name één website van belang: Rechtspraak.nl. Dit hoofdstuk zal dan ook met name tekst en uitleg geven over die site. Ter afsluiting zal evenwel kort enige aandacht besteed worden aan andere sites met uitspraken.

Rechtspraak.nl

Rechtspraak.nl is de officiële site van de rechterlijke organisatie in Nederland. De gerechten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor deze site. De uitvoering is in handen van het Bureau Internet Systemen en Toepassingen Rechterlijke Organisatie (BISTRO).

Het ingeven van het webadres <www.rechtspraak.nl> doet u belanden op de homepage Rechtspraak.nl. Aan de bovenzijde van de pagina treft u de hoofdruubrieken aan: Wat is rechtspraak?, Naar de rechter, Gerechten, Registers, Actualiteiten, Werken bij, Uitspraken. De eerste twee rubrieken 'Wat is rechtspraak?' en 'Naar de rechter' zijn met name gericht op het niet-juridisch geschoolde publiek. Alle andere rubrieken zijn voor praktijkjuristen meer en minder interessant. In dit hoofdstuk komt alleen de rubriek Uitspraken aan de orde. Daarnaast behandelen we de LJN-index.

Uitspraken

In het onderdeel Uitspraken kunt u via de keuze *Zoeken in uitspraken* zoeken naar op Rechtspraak.nl gepubliceerde uitspraken. Hierbij is het handig te weten dat de Hoge Raad reeds vanaf het begin (eind 1999) zo goed als alle uitspraken op Rechtspraak.nl plaatst. Inmiddels doen de Centrale Raad van Beroep, het College van Beroep voor het Bedrijfsleven en de Raad van State dat ook. Helaas lijken de andere instanties een willekeurige selectie te plaatsen. Hierdoor kan het voorkomen dat in een juridisch tijdschrift uitspraken worden vermeld die u niet aantreft op Rechtspraak.nl. Dit is niet alleen jammer, maar vooral ook vreemd in die gevallen dat mensen werkzaam bij de rechterlijke macht de selecties aanleveren aan de commerciële uitgever. Zij geven hun selectie blijkbaar wel door aan deze uitgever, maar niet aan de site van hun club, de rechterlijke macht. De situatie is overigens inmiddels wel verbeterd. Terwijl in de jaren 2000-2003 jaarlijks zo'n 1400 in tijdschriften gepubliceerde hof- en rechtbankuitspraken niet te vinden waren op Rechtspraak.nl, is dit aantal gedaald tot 900 in 2007 en 700 in 2008.²⁵ Wat hier ook van zij, inmiddels bevat Rechtspraak.nl wel meer dan 150.000 uitspraken en dat maakt de (nog niet volledige) databank toch waardevol.

Het uitspraken-zoekformulier maakt het mogelijk te zoeken op drie onderdelen: landelijk jurisprudentienummer (LJN), zaaknummer en kenmerken.

Het landelijk jurisprudentienummer is een nummer dat u steeds vaker tegenkomt in juridische publicaties. Dat komt onder meer omdat met instemming van alle grote uitgeverij het LJN is verheven tot nationale standaard voor jurisprudentienummering (zie ook het artikel genoemd in noot 28). Heeft u dit nummer dan biedt dat uiteraard het snelste resultaat. Het zaaknummer zal minder vaak bekend zijn, maar kan ook gebruikt worden in een zoektocht naar een uitspraak. Probleem bij het zoeken met behulp van het zaaknummer is dat een dergelijk nummer kan bestaan uit een combinatie van cijfers, letters en andere tekens. Dat maakt de kans op fouten bij de invoer van het nummer groot waardoor u niet de gewenste uitspraak vindt. Door al die tekens nemen uitgeverij ook niet altijd op een juiste wijze de zaaknummers over in hun uitgaven. Dus als u een nummer overneemt uit een tijdschrift en de zoekmachine van Rechtspraak.nl geeft geen resultaat, dan zegt dat nog niet alles en is het de moeite waard ook op een andere wijze naar dezelfde uitspraak te zoeken.

Weet u noch LJN, noch zaaknummer, dan bent u aangewezen op het onderdeel Kenmerken van het zoekformulier. Hier kunt u aangeven dat u wilt zoeken in de teksten van uitspraken, aangeven van welke instantie u een uitspraak zoekt, de datum nader preciseren, en aangeven binnen welk rechtsgebied de door u gewenste uitspraak valt.

Na een zoekopdracht krijgt u in de resultatenlijst te zien wanneer een uitspraak is gedaan, wanneer deze op Rechtspraak.nl is gepubliceerd, welk

²⁵ Marc van Opijnen, *Waarom Lindenbaum-Cohen een Landelijk Jurisprudentie Nummer (LJN) heeft*, *Trema*, juni 2009 - nr. 6.

rechtsgebied het betreft, wat voor procedure het geweest is en, tot slot, een inhoudsindicatie. Met name het laatste is uitermate nuttig. U kunt immers door het lezen van deze indicatie snel een idee krijgen van de kern van een zaak en op basis daarvan besluiten deze al dan niet te gaan lezen. Deze inhoudsindicatie zult u echter bij veel oudere zaken nog niet aantreffen. Pas in een later stadium zijn de gerechten deze indicatie gaan toevoegen en dat is jammer. Bij oudere uitspraken moet u het dus doen met de eerste regels van de uitspraken die getoond worden in de resultatenlijst en daar heeft u zo goed als niets aan. De civiele kamer van de Hoge Raad voegt zelfs pas sinds september 2005 inhoudsindicaties toe aan hun uitspraken. Daarnaast zult u bij gebruik van Rechtspraak.nl constateren dat de inhoudsindicaties soms van magere kwaliteit zijn. Zo maakt het College van Beroep voor het Bedrijfsleven zich er vaak makkelijk vanaf. Men komt vaak niet verder dan de vermelding van de regeling die aan de orde is geweest in een uitspraak: Mededingingswet, Pensioen- en spaarfondswet, EG-steunverlening akkerbouwgewassen, etc.

LJN-index

Ondanks de bovengenoemde gebreken is Rechtspraak.nl populair. De kwaliteit en kwantiteit zijn inmiddels van een dergelijk niveau dat er maar weinig juristen zijn die er geen gebruik van maken. Dat gebruik ziet de lezer van juridische artikelen terug in de noten waar steeds vaker een LJ-nummer achter een uitspraak vermeld staat. Dit betekent natuurlijk niet dat er geen verwijzingen naar NJ, BNB, RvdW, BB, KG, etc. meer te vinden zijn. Die zullen altijd blijven. Althans, zeker daar waar in deze tijdschriften noten aan uitspraken worden toegevoegd. Maar u snapt wat de gevolgen zijn; soms leest u een artikel met daarin een verwijzing naar de NJ en wilt u graag even naar de online versie op Rechtspraak.nl. Omdat u makkelijker zoekt in een uitspraak online, maar natuurlijk ook omdat u makkelijk een stuk tekst kunt knippen uit een online vonnis om dat vervolgens te plakken in uw eigen document. Aan de andere kant is het zeer wel mogelijk dat u wordt verwezen naar een interessante uitspraak middels (slechts) het LJ-nummer. In dat geval wilt u wellicht graag weten of en in welk juridische tijdschrift de uitspraak is gepubliceerd, of dat een tijdschrift is dat voor u toegankelijk is, en of er wellicht ook een noot aan toegevoegd is.

Tot voor kort was dit niet onmogelijk, maar wel lastig. Vanaf 20 februari 2006 is dat echter een stuk eenvoudiger geworden. Op die dag lanceerde Rechtspraak.nl namelijk een nieuwe dienst gelanceerd: de LJN-index. Dit is een index waarin de gegevens opgenomen zijn van uitspraken uit meer dan 40 juridische tijdschriften en de databanken. Voor zover uitspraken die nog niet hadden, hebben alle uitspraken genoemd in de tijdschriften en websites een uniek LJ-nummer gekregen. Aan dit nummer zijn vervolgens de zaakgegevens, de vindplaatsen in de opgenomen tijdschriften en databanken en de gegevens omtrent annotaties gekoppeld. De teksten van de uitspraken zelf, noch samenvattingen of andere ontsluitingsinformatie treft u niet aan in de index. Daarvoor bent u aangewezen op de in de LJN-index genoemde

bronnen, behalve voor de uitspraken opgenomen in de databank van Rechtspraak.nl uiteraard. Voor alle duidelijkheid, u treft dus in de LJN-index ook uitspraken aan die ouder zijn dan 1999, de start van Rechtspraak.nl. Zo zijn bijvoorbeeld van de NJ (Nederlandse Jurisprudentie) de gegevens van alle hierin gepubliceerde uitspraken vanaf 1965 opgenomen. In totaal bevat de LJN-index bijna 400.000 LJ-nummers met verwijzingen naar meer dan 500.000 vindplaatsen!

De LJN-index biedt u middels de bovenstaande systematiek dus de mogelijkheid te kijken of een Rechtspraak.nl-uitspraak is gepubliceerd in een andere databank of tijdschrift, maar het maakt het ook mogelijk een in een tijdschrift genoemde uitspraak (zonder LJN) te vinden in Rechtspraak.nl.

Een voorbeeld. U loopt tegen een noot aan waarin verwezen wordt naar de zaak Scientology tegen Karen Spaink en anderen middels het LJ-nummer: A15638. Vervolgens bent u nieuwsgierig of en waar de uitspraak is gepubliceerd en of er annotaties zijn. U surft naar de LJN-index, geeft het nummer en het resultaat is:

- BIE 2004, 57 m. nt. A.A. Q.
- IER 2003, 69 m. nt. FWG
- NJ 2003, 664
- NJF 2003, 93
- Rechtspraak.nl.

Waar vindt u de LJN-index? Simpel. U surft naar <www.rechtspraak.nl>. Aldaar houdt u de muis op Uitspraken rechts bovenin de knoppenbalk. Vervolgens verschijnt er een blauw kader met daarin onder meer LJN-index. Een klik daarop brengt u bij deze dienst en u kunt aan de slag. Kost niets, u hoeft zich niet te registreren, en de bediening is simpel. Wel jammer is dat de LJN-index niet beter geïntegreerd is met de uitspraken op Rechtspraak.nl. Zou het immers niet handig zijn als bij gevonden uitspraken direct alle vindplaatsen getoond worden, en - indien aanwezig - ook de tekst van de uitspraak?²⁶

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: Het zoekformulier is duidelijk. Voor zover u twijfelt hoe wat in te vullen, komt u daar snel achter door te klikken op de Info-knoppen achter de verschillende invulvelden. Het zoeken op vrije tekst in het onderdeel Kenmerken week eerst af van Google. Dat is inmiddels anders. U kunt gewoon, net als in Google, achter elkaar woorden ingeven die niet per se in die volgorde in de tekst hoeven voor te komen.

Bewaren: Gevonden uitspraken hebben geen permanent adres. Het heeft dan ook geen zin deze adressen aan uw Favorieten toe te voegen. Een permanent adres naar een uitspraak dient u zelf samen te stellen. De vorm van het permanente adres is als volgt: <www.rechtspraak.nl/ljn.asp?ljn=LJN>.

²⁶ Zie het artikel genoemd in noot 28.

Dus een dieplink naar de publicatiegegevens van bovengenoemde uitspraak van Karin Spaink tegen Scientology zou zijn: <www.rechtspraak.nl/ljn.asp?ljn=A15638>. Gezien het feit dat uitspraken waarvan u het LJN heeft makkelijk altijd terug te vinden zijn, heeft het weinig zin dieplinks naar uitspraken te maken. U dient dan echter wel goed het LJN te bewaren.

Tip: In de LJN-index kunt u ook dieplinken naar uitspraken. U maakt dan een verwijzing naar een pagina waarop, naast een link naar de volledige tekst van de uitspraak (indien aanwezig), staat aangegeven in welke andere tijdschriften en databanken de uitspraak is gepubliceerd. De vorm van de dieplink naar de LJN-index is <www.ljn.nl/LJN>. Dus een dieplink naar de publicatiegegevens van het Lindenbaum-Cohen-arrest uit 1919 zou zijn: <www.ljn.nl/AG1776>.

Overige Rechtspraaksites

Naast Rechtspraak.nl is er in ons land een aantal andere sites met gratis beschikbare uitspraken. De ruimte ontbreekt om ook deze uitgebreid te bespreken. Daarvoor verwijzen wij dan ook graag naar de rubriek Rechtspraak in de webgids van Recht.nl (<gids.recht.nl/rechtspraak>). Wel noemen we kort en in alfabetische volgorde enkele van de meest belangrijke uitsprakensites.

Boek 7-10.nl (arbeidsrecht)

Nieuw is de site Boek7-10.nl. Deze site bevat jurisprudentie over het arbeidsrecht in brede zin. Boek7-10.nl is, na registratie, gratis toegankelijk. Tevens is er een e-mailnieuwsbrief die u wekelijks informeert over de recent verschenen jurisprudentie.

College bescherming persoonsgegevens, uitspraken, adviezen en rapporten

Op de site²⁷ van het College bescherming persoonsgegevens (CBP) vindt u uitspraken, adviezen, en rapporten. Indien deze documenten aanwezig zijn, vindt u deze de onder Themadossiers.

Uitspraken geven het standpunt van het CBP naar aanleiding van concrete verzoeken om beoordeling van rechtmatigheid, om bemiddeling of om de behandeling van een klacht.

Adviezen worden vaak op verzoek opgesteld. Zo kan het CBP om advies gevraagd worden over voorstellen van wet en algemene maatregelen van bestuur, die geheel of voor een belangrijk gedeelte betrekking hebben op de verwerking van persoonsgegevens. Het CBP kan ook ambtshalve adviezen uitbrengen.

²⁷ URL van de CBP-website is <www.cbpweb.nl/>.

Rapporten zijn doorgaans de neerslag van grotere verkennende of ambtshalve onderzoeken naar de stand van zaken bij de bescherming van persoonsgegevens bij concrete organisaties.

Commissie gelijke behandeling, oordelen

Iedereen die zich ongelijk behandeld voelt, kan een klacht indienen bij de Commissie Gelijke Behandeling (CGB, <www.cgb.nl>). De CGB beoordeelt dan of de gelijkebehandelingswetgeving is overtreden. Dit is haar belangrijkste taak. Via het zoekveld dat op elke CGB-pagina staat kunt u (ook) naar de oordelen zoeken. Indien u niet direct het juiste resultaat krijgt, dan kunt u door te klikken op de tab Zoek opties uw zoekopdracht verfijnen.

Domeinnaam-jurisprudentie.nl (DomJur, <www.domjur.nl>)

De economische groei en het toegenomen economische belang van het internet hebben meer en meer gerechtelijke procedures met zich meegebracht. Vooral rechtsgedingen over domeinnamen, inclusief de inbeslagnamen van domeinnamen, komen geregeld voor. Daarom is in opdracht van de Stichting Internet Domeinnaamregistratie Nederland (SIDN) een site opgezet met (informatie over) uitspraken inzake domeinnaamgeschillen. Het inhoudelijk gedeelte wordt verzorgd door het Tilburg Institute for Law, Technology, and Society (TILT) van de Universiteit van Tilburg.

Op de DomJur-locatie worden de uitspraken over Nederlandse domeinen zo compleet, snel en overzichtelijk mogelijk beschikbaar gesteld. Handig is het onderdeel dossiers. U vindt daarin bijvoorbeeld alle zaken betreffende typerfout-domeinnamen bij elkaar.

Juridisch Wetenschappelijk Bureau, Hoge Raad civiele arresten (<www.jwb.nl>)

Evenals Rechtspraak.nl bevat de website van het Juridisch Wetenschappelijk Bureau (JWB) de volledige tekst van de civielrechtelijke arresten van de Hoge Raad. U vindt deze in de rubriek Jurisprudentie @ctueel.

De arresten op de JWB-site worden voorzien van trefwoorden, relevante wetsartikelen en een uitgebreide samenvatting. Alle samenvattingen en arresten worden (sinds begin 2000) opgeslagen in een database met uitgebreide zoekmogelijkheden.

Nederlandse Mededingingsautoriteit, besluiten, mededelingen en beoordelingen

Op het webadres <www.nmanet.nl> vindt u in de linker kantlijn onder Besluiten een overzicht van openbare besluiten, mededelingen en beoordelingen uit hoofde van de wetten die de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) handhaaft. Ook vindt u onder deze rubriek rechterlijke uitspraken waar de NMa bij betrokken is (geweest) en zogenaamde sectorspecifieke besluiten.

OPTA, besluiten en oordelen

Besluiten en oordelen van de Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit (OPTA) zijn beschikbaar op de webstek van deze organisatie. Deze zijn te vinden door te klikken op de knop rubriek Besluiten in de linkerkantlijn op de homepage van de OPTA (<www.opta.nl>). U krijgt dan een zoekformulier te zien evenals een lijst met uitspraken, te beginnen met de meest recente.

Raden voor Rechtsbijstand jurisprudentiedatabank

Indien u surft naar de website van de Raad voor Rechtsbijstand op <www.rvr.org> en vervolgens klikt op Ik ben betrokken bij het proces, dan ziet in de linkerkantlijn een knop Jurisprudentie staan. Een klik op die knop brengt u bij een databank met vooral uitspraken van de Raad van State en van verschillende rechtbanken in kwesties aangaande de uitvoering van de Wet op de rechtsbijstand, waarin de Raad van State nog niet heeft beslist.

8 Verdragen

Is het de afgelopen jaren heel snel, heel veel beter geworden op internet met de ontsluiting van volledige, accurate en betrouwbare wetten en gerechtelijke uitspraken; voor verdragen is dat niet anders. Een tweetal sites (drie diensten) moet in dit hoofdstuk genoemd worden: Overheid.nl (opnieuw) en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Daarnaast wordt in de slotparagraaf nog kort gewezen op enkele weblocaties die in het kader van een zoektocht naar internationaalrechtelijke bronnen van belang kunnen zijn.

Tractatenblad (Officiële bekendmakingen, Overheid.nl)

Het Tractatenblad bevat de tekst en eventueel de vertaling van een verdrag of besluit van een volkenrechtelijke organisatie dat Nederland met andere staten of volkenrechtelijke organisaties heeft gesloten. Daarnaast bevat het Tractatenblad gegevens over dat verdrag of besluit. Het Tractatenblad wordt uitgegeven sinds 1951.

Tractatenbladen vindt u op de website Officiële Bekendmakingen. Op de homepage van die site ziet u of en hoeveel Tractatenbladen er die dag zijn toegevoegd. Als u in de linkerkantlijn klikt op Zoeken in Officiële Bekendmakingen kunt u bekijken of en hoeveel Tractatenbladen er de afgelopen week en maand zijn toegevoegd. Ook kunt u uitgebreid zoeken. Enige toelichting daarop is gegeven in het hoofdstuk over de website Officiële Bekendmakingen. De oudste Tractatenbladen in de databank van Officiële Bekendmakingen dateren van eind 1994.

Verdragen (Wet- en regelgeving, Overheid.nl)

Het onderdeel Wet- en regelgeving van Overheid.nl bevat sinds enige tijd ook verdragen. U vindt hier de geconsolideerde teksten van verdragen (vanaf 1981) gesloten door, en geldend voor Nederland. 'Geconsolideerd' betekent dat de tekst gepubliceerd wordt waarin alle wijzigingen zijn verwerkt. Met de publicatie van de geconsolideerde teksten op internet zijn dus de complete en geldende teksten beschikbaar.

Als gezegd, zijn de teksten vanaf 1981 beschikbaar. Het gaat dan om verdragen die op 1 januari 2005 nog in werking waren, of die daarna in werking getreden zijn. Deze selectie zal geleidelijk worden uitgebreid met de teksten van verdragen waarvan de teksten vóór 1981 in het Tractatenblad zijn gepubliceerd.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: Bij verdragen zoekt het programma in de Nederlandse titel van het verdrag en in de titel in de authentieke taal (als het verdrag oorspronkelijk niet in het Nederlands is). Indien aanwezig kunt u zowel de authentieke verdragstekst als de Nederlandse vertaling inzien. Dus als u bijvoorbeeld

zoekt op cybercrime, toont het systeem de Convention on Cybercrime op het scherm en kunt via de linkerkantlijn de Nederlandse versie van dit verdrag inzien.

Bewaren: In het vernieuwde Wetten.nl kunt u op de normale wijze een gevonden verdrag aan uw Favorieten toevoegen. Wel is het verstandig de meegegeven naam van de Favoriet aan te passen in een voor u begrijpelijke naam. Let wel op, indien u het adres bewaart inclusief geldigheidsdatum dan roept u een volgende keer een tekst op zoals die gold op de datum dat u hem toevoegde aan uw Favorieten. Latere eventuele wijzigingen krijgt u dan niet te zien. U kunt de geldigheidsdatum in het webadres verwijderen om altijd de meest recente versie via uw Favorieten te kunnen oproepen.

Tip: Als u een verdrag gevonden heeft dan ziet u, als u de tekst heeft opgeroepen, rechtsboven de tekst Wetstechnische informatie met daarachter een 'i'. Een klik daarop brengt u op een pagina met wat men noemt wetstechnische informatie met onder andere verwijzingen naar de Tractatenbladen waarin melding wordt gemaakt van het gevonden verdrag.

Verdragenbank (Ministerie van Buitenlandse Zaken)

De verdragsdiensten van Overheid.nl zijn goed te gebruiken in combinatie met de Verdragenbank van het ministerie van Buitenlandse Zaken. De Verdragenbank bevat de gegevens van verdragen, waarbij Nederland partij is. Met verdragsgegevens worden alle relevante feiten bedoeld, zoals ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring, toetreding, opzegging, territoriale toepassing, verklaring van voortgezette gebondenheid, maken of intrekken van voorbehouden, afleggen, wijzigen of intrekken van verklaringen et cetera.

In de Verdragenbank zijn verdragsgegevens opgenomen van:

- alle verdragen, waarvan vanaf 1961 de teksten zijn gepubliceerd in het Tractatenblad, en die gelden voor enig deel van het Koninkrijk
- alle verdragen, waarvan vanaf 1945 de teksten zijn gepubliceerd en die gelden voor de Nederlandse Antillen en/of Aruba; verdragen vanaf deze datum zijn, ten behoeve van de werkzaamheden in het kader van de nieuwe Koninkrijksstructuur, speciaal gecontroleerd op relevantie voor de Nederlandse Antillen en/of Aruba. Veel van deze verdragen gelden uiteraard ook voor Nederland
- alle verdragen, waarvan het Koninkrijk depositaris is.

Op het moment van schrijven van dit e-boek waren de gegevens van 6500 verdragen beschikbaar. Alle voorbehouden, verklaringen en bezwaren, afgelegd na 1 januari 2003, zijn opgenomen.

U vindt de Verdragenbank door op de thuispagina van ministerie van Buitenlandse Zaken <www.minbuza.nl> te klikken op *Onderwerpen*, dan in de index op *Verdragen*.

Naast een verwijzing naar de Verdragenbank treft u op deze pagina ook verwijzingen aan naar aanvullende informatie en documenten die te maken hebben met verdragen, zoals bijvoorbeeld een verwijzing naar de zogenaamde *Maandberichten*. Hierin worden recente wijzigingen van verdragsgegevens vermeld in afwachting van het verschijnen van een volgend Tractatenblad. In de Maandberichten wordt informatie gegeven over nieuwe partijen bij een verdrag, inwerkingtreding en/of voorlopige toepassing van een verdrag, voorbehouden, bezwaren en afgelegde verklaringen. Teksten van verklaringen, voorbehouden en bezwaren worden niet opgenomen, maar zijn wel te vinden in de Verdragenbank.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: Als u klikt op Verdragenbank in de linkerkantlijn verschijnt een zoekformulier met behulp waarvan u in de Verdragenbank kunt zoeken. Deze zoekmachine is iets minder geavanceerd dan die van Wetten.nl, want een zoekopdracht naar cybercrime levert niets op, terwijl Nederland toch wel partij is bij de Convention on Cybercrime. U moet dan terug naar Wetten.nl om bijvoorbeeld te achterhalen wat de Nederlandse titel is. Dat blijkt te zijn: Verdrag inzake de bestrijding van strafbare feiten verbonden met elektronische netwerken. Indien u vervolgens terug gaat naar de Verdragenbank en bijvoorbeeld “netwerken” invult in de titel, dan vindt u wel het betreffende verdrag in de Verdragenbank. Als u vervolgens klikt krijgt u de verdragsgegevens te zien.

Bewaren: Een pagina met verdragsgegevens kunt u op de gebruikelijke wijze toevoegen aan uw Favorieten. Wel is het verstandig de naam van de Favoriet aan te passen, zodat u in een oogopslag weet waar de Favoriet naar verwijst.

Tip: In plaats van het bovengenoemde pad kunt u ook het webadres <www.minbuza.nl/verdragen> ingeven. U komt dan direct op de verdragen-afdeling van het ministerie van Buitenlandse zaken.

Overige verdragensites

De drie voorgaande (onderdelen van) sites bieden op het gebied van verdragen zoveel informatie dat het noemen van een andere sites nauwelijks meer interessant is. Toch wil ik nog enkele sites noemen die in verband met internationaal recht toch wel eens de moeite van een bezoek waard kunnen zijn.

Asser Instituut

De homepage van het Asser-instituut geeft een overzicht van de juridische terreinen waarop het instituut actief is. Daarnaast bevat de homepage een

lijst met documenten die recentelijk zijn toegevoegd. Een klik brengt de bezoeker direct bij het toegevoegde document of op een pagina met een verwijzing naar het document. Altijd makkelijk.

Onderaan de pagina bevindt zich een balk met belangrijke knoppen. Deze knoppenbalk is niet alleen op de homepage beschikbaar, maar op elke Asser-pagina die men oproept. In de balk treft u onder andere een Search-knop aan. Handig van de zoekmachine is dat bij activering van de zoekmachine op de homepage deze er vanuit gaat dat de bezoeker op de hele site wil zoeken, terwijl een klik op search in bijvoorbeeld het onderdeel European Law de bezoeker in staat stelt alleen op dat onderdeel te zoeken. Daarnaast kan de zoekopdracht altijd naar eigen wensen worden aangepast. Flexibel dus.

Een bezoeker kan zich gratis op de Newsservice abonneren en wordt dan via e-mail op de hoogte gehouden van nieuws, activiteiten en andere zaken die met het werk van het Asser-instituut te maken hebben.

Als u klikt op een van de onderwerpen op de homepage klikt dan belandt u op een subpagina met bovenaan een knoppenbalk met per onderdeel verschillende onderwerpen. Een bijna bij elk rechtsgebied terugkerend onderdeel is Documentation. Indien u dus op zoek bent naar documenten die betrekking hebben op European Environmental Law, European Law, International Humanitarian Law, Private International Law, Public International Law of International Sports Law, dan is de Asser-site een interessante startsite. Onder Documentation treft u per rechtsgebied ook verwijzingen aan naar andere internetbronnen.

Hague Conference On Private International Law

Ook de webstek van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht <www.hcch.net> dient hier genoemd te worden. Het meest interessante onderdeel van deze site, die in het Engels en het Frans beschikbaar is, is ongetwijfeld de lijst met verdragen die zijn opgesteld onder de vlag van deze conferentie. Een klik op Conventions in de linker kantlijn brengt u op de pagina waar de lijst staat. Voor meer informatie over de verdragen en voor de volledige (Engelse) tekst dient u te klikken op de titels. Soms zijn ook vertalingen beschikbaar. U kunt op Translations klikken om te bezien of dat het geval is.

Internationale organisaties

Tot slot van dit hoofdstuk over verdragen merken wij nog op dat verdragsteksten natuurlijk in veel gevallen ook te vinden zijn op de websites van de internationale organisaties die (mede) achter het opstellen van die teksten zitten. Zo vindt u arbeidsverdragen op de website van de International Labour Organization (<www.ilo.org>), (bepaalde) handelsverdragen op de webstek van de United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), verdragen van de Raad van Europa vindt u in het online Treaty Office van de

Raad , etc. Nadeel van een zoektocht naar verdragen via de websites van internationale organisaties is dat deze niet altijd uitblinken in duidelijkheid, waardoor een verdragstekst niet altijd zomaar gevonden is.

Ook heel aardig in dit verband is de United Nations Treaty Collection die te vinden is op het webadres <treaties.un.org>. Dit betreft een enorme databank met documenten waarin u op tal van manieren kunt zoeken.

Tevens bevat de webgids van Recht.nl een verdragenpagina. U vindt deze op het webadres <www.recht.nl/gids/verdragen>. Op deze pagina treft vooral verwijzingen aan naar sites waarop weer ook weer verwijzingen staan naar internationalrechtelijke bronnen.

9 Europa

Net als in de vorige hoofdstukken zullen wij in dit hoofdstuk over Europa een belangrijke site uitgebreid bespreken en daarna kort ingaan op een aantal weblocaties die in ieder geval ook genoemd moeten worden. De keuze voor een uitgebreide bespreking is voor Europa gevallen op EUR-Lex, het portaal voor het recht van de Europese Unie.

EUR-Lex

De homepage van EUR-Lex, het portaal voor het recht van de Europese Unie, vindt u op het adres <eur-lex.europa.eu>. Wilt u vervolgens de Nederlandse versie van de site gebruiken, dan klikt u op De toegang tot het recht van de Europese Unie. In de linkerkantlijn van de dan verschijnende pagina treft u een overzicht aan van de verschillende collecties op deze site: Verdragen, Internationale overeenkomsten, Geldende wetgeving, Voorbereidende documenten, Rechtspraak en Parlementaire vragen. Daarnaast zijn er twee verwijzingen naar het Publicatieblad zichtbaar op de homepage.

The screenshot shows the EUR-Lex website homepage. The browser window is titled "EUR-Lex - Windows Internet Explorer" and the address bar shows "http://eur-lex.europa.eu/nl/index.htm". The page has a blue header with the EUR-Lex logo and the text "De toegang tot het recht van de Europese Unie". Below the header is a navigation bar with language options: BG, ES, CS, DA, DE, ET, EL, EN, FR, GA, IT, LV, LT, HU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SL, FI, SV. The main content area is divided into several sections: "Welkom" (Welcome) with a message about free access to EU law; "Actualiteit" (News) with a list of recent news items; "Publicatieblad" (Official Journal) with a list of recent editions; and a sidebar on the left with navigation links for "PUBLICATIEBLAD", "EENVOUDIG ZOEKEN", "UITGEBREID ZOEKEN", "COLLECTIES", and "VOOR DE PROFESSIONAL". The right sidebar contains a "Mijn profiel" (My profile) section with login fields and a "Gratis inschrijving" (Free registration) link.

Publicatieblad

Om met de laatstgenoemde te beginnen; links en rechts kunt u kiezen voor het Publicatieblad. Een klik links brengt u op een overzichtspagina met daar-

op verwijzingen naar de meest recente nummers en – onderaan - naar het archief. Er staat ook een eenvoudig zoekformulier op deze pagina. Tevens treft u helemaal onderaan een verwijzing aan naar het supplement op het Publicatieblad waarin aankondigingen van aanbestedingen zijn opgenomen.

Rechts op de homepage van EUR-Lex staan de meest recente nummers van het Publicatieblad van de Europese Unie. Een klik op zo'n nummer doet het betreffende nummer onmiddellijk op het scherm verschijnen.

De inhoud van het Publicatieblad van de Europese Unie wordt de dag na het verschijnen op de site gezet. Er zijn twee reeksen: L (Wetgeving) en C (Mededelingen en bekendmakingen). E en A zijn bijlagen bij Publicatiebladen uit de C-serie (bv. C 307 A, C 309 E). Alle nummers vanaf 1998 zijn beschikbaar in pdf-formaat.

Verdragen

De verdragen zijn, met hun bijlagen en protocollen, de primaire bron van het recht van de Unie. Via EUR-Lex heeft u toegang tot de basisteksten van de Europese Unie en de Europese Gemeenschappen: de oprichtingsverdragen (oorspronkelijke en aangepaste versies), de wijzigingsverdragen, de toetredingsverdragen voor de uitbreidingen en andere teksten.

Internationale overeenkomsten

EUR-Lex bevat alle handelingen die voortvloeien uit de uitoefening door de Europese Gemeenschappen van hun bevoegdheden op internationaal vlak:

- overeenkomsten die door de Europese Gemeenschappen met derde landen of internationale organisaties worden gesloten op de gebieden waarvoor zij bevoegd zijn;
- overeenkomsten die door de lidstaten en de Europese Gemeenschappen samen worden gesloten op de gebieden waarvoor zij gedeelde bevoegdheden hebben (gemengde overeenkomsten);
- de besluiten van de gemengde comités, die uit hoofde van een internationale overeenkomst zijn opgericht en die uit vertegenwoordigers van de ondertekenende staten zijn samengesteld voor het beheer van de overeenkomst.

De pagina Internationale overeenkomsten bevat onderaan verwijzingen naar het gegevensbestand overeenkomsten van de Raad van de Europese Unie en naar de zogenaamde Treaties Office Database. Via de eerste komt u op een site alwaar u informatie kunt inzien over de overeenkomsten, ook over overeenkomsten die nog niet definitief zijn goedgekeurd. De tweede link geeft toegang tot een databank met alle bilaterale en multilaterale verdragen en overeenkomsten gesloten door de Europese Unie, het Europees Atoomagentschap, de voormalige Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, en die zijn overeengekomen onder de vlag van het Verdrag van de Europese Unie.

Geldende wetgeving

De rubriek Geldende wetgeving geeft toegang tot alle wetgeving die is opgenomen in het Repertorium op de Gemeenschapswetgeving. Dit repertorium is verdeeld in 20 hoofdstukken, die op hun beurt weer in rubrieken zijn verdeeld. Als u een rubriek selecteert, krijgt u een overzicht van alle geldende wetgeving in de betrokken categorie. Het repertorium bevat overeenkomsten, richtlijnen, verordeningen, besluiten en beschikkingen.

In het repertorium vindt u ook geconsolideerde teksten, die alle wijzigingen en correcties bevatten die in de loop der tijd in de teksten zijn aangebracht.

Het Repertorium op het geldende Gemeenschapsrecht vormt overigens geen makkelijk toegankelijk geheel. Het vergt nogal wat geklik en waar vindt u wat? Wij konden bijvoorbeeld niet zomaar de richtlijn elektronische handel vinden in het repertorium. Via de zoekmachine ging dat vele malen sneller. Die lijkt dan ook te prefereren indien u op zoek bent naar een specifieke regeling.

Vorbereidende documenten

Onder Vorbereidende documenten worden in beginsel alle documenten verstaan die overeenkomen met de verschillende fasen van het wetgevings- of het begrotingsproces. Deze rubriek documenten omvat onder meer wetgevingsvoorstellen van de Commissie, wetgevings-, begrotings- en initiatiefresoluties van het Europees Parlement en adviezen van de Europese Centrale Bank.

De op deze pagina beschikbare documenten zijn de zogenaamde COM- en SEC-documenten. De eerstgenoemde documenten zijn in twee rubrieken ondergebracht: Wetgeving in voorbereiding en Documenten van algemeen belang. SEC-documenten zijn interne werkdocumenten van de Europese Commissie. Deze laatste documenten zijn vanaf 1 januari 2001 officieel toegankelijk voor het publiek.

Het verloop van de wetgevingsprocedure van een besluit kan in PreLex (Follow-up van de interinstitutionele procedures) of OEIL (Waarnemingspost van het Europees Parlement voor informatie over wetgeving) worden geraadpleegd. Verwijzing naar deze diensten staan ook op deze pagina.

Jurisprudentie

De rubriek Jurisprudentie bevat uitspraken van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen en van het Gerecht van eerste aanleg, adviezen van het Hof van Justitie en conclusies van de advocaten-generaal. Op de homepage van Jurisprudentie treft u een overzicht aan van de laatst beschikbare documenten van het Hof en het Gerecht. Uitermate handig is de aanwezigheid in deze overzichten van verwijzingen naar de tekst én bibliografische gegevens van uitspraken, conclusies, etc.,

Helemaal onderaan staat een eenvoudig zoekformulier, dat u alleen kunt gebruiken als u over het jaar en het zaaknummer beschikt. Tevens wordt gesuggereerd dat u per jaar kunt zoeken, te beginnen in 1954. Dat blijkt niet helemaal waar te zijn. Van sommige jaren wordt geen enkele uitspraak gepubliceerd, soms een beperkt aantal en pas vanaf 2001 bijna alles. Indien uitspraken aanwezig zijn, is de maand waarin de uitspraken zijn gedaan blauw gekleurd.

Parlementaire vragen

Via de homepage van de rubriek Parlementaire vragen kan men zoeken in de vragen die door de leden van het Europees Parlement aan de Commissie en de Raad gesteld worden. Dit kunnen zijn:

- schriftelijke vragen (met verzoek om een schriftelijk antwoord; worden in het PB gepubliceerd);
- mondelinge vragen (worden tijdens de vergaderperiode gesteld en in de Handelingen van het Europees Parlement gepubliceerd);
- vragen tijdens het vragenuur (worden in de tijdens elke vergaderperiode van het EP voor vragen gereserveerde tijd gesteld en in het PB gepubliceerd).

Via de hyperlink Parlementaire vragen komt de bezoeker op de site van het Europees Parlement, die de teksten van de vragen van de laatste zittingsperiodes bevat. Ook hier kan men zoeken.

Tot slot is de verwijzing in de linkerkantlijn naar de Samenvattingen van de EU-wetgeving nog vermeldenswaardig. Deze site biedt een beknopt en objectief overzicht van de belangrijkste aspecten van de wetgeving van de Europese Unie.

Het moge duidelijk zijn, de hoeveelheid te benaderen juridische documenten via EUR-Lex is gigantisch. En dat allemaal via deze ene plek op het web. Het is met recht een portaal voor het recht van de Europese Unie.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: In het geval u klikt op de collecties in de linkerkantlijn dan verschijnt in diezelfde linkerkantlijn onder Publicatieblad een verwijzing naar een zoekscherm voor de betreffende collectie. Alleen bij het Publicatieblad en Jurisprudentie is dat niet het geval. U kunt daarin zoeken via de pagina van de betreffende collectie, of via Eenvoudig zoeken in de linkerkantlijn.

U kunt overigens in alle gevallen gelijk klikken op Eenvoudig zoeken om een zoektocht naar een document te beginnen. Als u weinig of niets weet dat kunt u via Eenvoudig zoeken een algemene zoekactie starten. Weet u wat voor soort document u zoekt, dan kunt u het beste uw eerste keuze maken in het onderdeel Zoeken op soort document op de eerste pagina van Eenvoudig zoeken. Heeft u meer gegevens dan is Zoeken op documentnum-

mer of Zoeken op vindplaats de juiste plek. Waarbij overigens het laatste onderdeel alleen gebruikt kan worden voor het zoeken in het Publicatieblad en naar Jurisprudentie.

De verwijzing naar Uitgebreid zoeken kunt u wat ons betreft negeren. Teveel gedoe, en zoals in de toelichting op EUR-Lex staat: “Hoewel uitgebreid zoeken meer mogelijkheden biedt, zowel om te zoeken als om documenten te bekijken, vindt u met eenvoudig zoeken bijna altijd wat u zoekt”.

Bewaren: U kunt verwijzingen naar zo goed als alle documenten op de gebruikelijke wijze toevoegen aan uw Favorieten. Wel dient u de toe te voegen Favoriet soms een passende naam te geven.

Tip: Zoekt u een richtlijn waarvan u het nummer heeft, kies dan voor Eenvoudig zoeken en op de dan verschijnende pagina voor Referentienummer document. Zoek in dit geval niet via Geldende wetgeving.

Overige Europa-sites

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

De website van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens heeft helaas niet de talloze taalswitches die veel Europese sites kennen. U kunt bij deze site slechts kiezen uit een Franstalige en een Engelstalige versie. In de linkerkantlijn van de homepage van dit hof, dat te vinden is op <www.echr.coe.int>, vindt u de verwijzingen naar de rubrieken, waarvan de belangrijkste zijn: Basic texts, Case-Law en Pending cases. De zoekmachine van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heet HUDOC (Human Rights Documentation) en is te bereiken door rechtsboven in de hoek te klikken op HUDOC Case-Law. U komt dan op een vervolgpagina, alwaar u kiest voor HUDOC database om bij de zoekmachine te komen.

Raad van Europa

De website van de Raad van Europa vindt u op <www.coe.int>. De belangrijkste juridische plekken op de deze site treft u aan in de linkerkantlijn op de (Engelstalige) homepage onder Human rights and Legal affairs en onder Treaty Office, International Law, Terrorism. Onder de eerste treft u verwijzingen aan informatie over commissies, evenementen, etc. inzake de juridische ontwikkeling van de bij de Raad van Europa aangesloten landen. Via de tweede rubriek kunt u onder meer naar het zogenaamde Treaty Office. Hier vindt u informatie over de verdragen van de Raad van Europa, waarbij natuurlijk de volledige teksten van de verdragen niet ontbreken.

Europese organisaties (Webgids, Recht.nl)

Tot slot van dit hoofdstuk willen wij u nog wijzen op het onderdeel Europees Recht organisaties in de Webgids van Recht.nl (<www.recht.nl/gids/europa>). U vindt daar verwijzingen naar de bovengenoemde sites maar tevens

naar tal van weblocaties van andere organisaties die een band hebben met Europa, zoals agentschappen, de directoraten generaal, het Comité van de Regio's, maar ook Statewatch en het Europees Bureau Eerste Kamer.

10 Verwijzen naar elektronische bronnen

Dat het internet een belangrijke vindplaats is van juridische bronnen hebben de vorige hoofdstukken wel duidelijk gemaakt. Het is daarom inmiddels moeilijk geworden – en onverstandig! – om in publicaties elektronische bronnen te negeren. In veel juridische tijdschriften wordt dan ook steeds vaker verwezen naar elektronische bronnen. Helaas gebeurt dit tot nu toe op een volstrekt willekeurige manier: de een verwijst naar het internet-adres van een hoofdpagina, de ander naar een specifieke achterliggende pagina; weer een ander vermeldt de datum waarop de webpagina is verschenen, terwijl soms ook wordt verwezen naar de datum waarop men de pagina heeft bekeken. Een standaard hierin is ver te zoeken, hetgeen de (her)vindbaarheid van de bronnen niet ten goede komt.

Het gebrek aan een standaard heeft ongetwijfeld (mede) te maken met het feit dat het verwijzen naar elektronische bronnen specifieke problemen met zich meebrengt. Veel bronnen worden namelijk even snel van het internet gehaald als ze op dit netwerk verschijnen. Ook worden documenten met grote regelmaat verplaatst van de ene computer naar de andere, waarbij beheerders zich nauwelijks lijken te bekommeren om de gebruikers en de bezoekers, terwijl men toch moet weten dat deze bekend zijn met het fenomeen Favorieten die een direct pad naar een document bewaren. Daarboven zijn de publicatievormen op het internet technologisch turbulent: webpagina's gebruiken nu vaak andere technieken dan twee jaar geleden, en vermoedelijk ziet de webwereld er over twee jaar al weer anders uit. Dit heeft tot gevolg dat het verwijzen naar elektronische bronnen een hachelijke zaak is. En dat terwijl het verwijzen toch vooral tot doel heeft het voor lezers mogelijk te maken om een bron te achterhalen. Hoe kan men dit doel toch bereiken bij gebruik van een medium als het internet? In dit hoofdstuk treft u vuistregels aan voor het verwijzen naar elektronische bronnen, alsmede een aanzet tot standaardisering.

In dit hoofdstuk wordt alleen aandacht besteed aan het citeren van via het World Wide Web (WWW) toegankelijke bronnen. De reden voor deze beperking is gelegen in het feit dat met name het WWW zich heeft ontwikkeld tot een platform via welke veel belangrijke juridische bronnen worden ontsloten (wetsvoorstellen, wetten, rechtspraak, verdragen).

Voor het citeren van elektronische bronnen hebben Koops en Van der Wees in een eerder stadium²⁸ een aantal vuistregels opgesteld. Inmiddels zijn in dat artikel genoemde zaken deels achterhaald en kan een aantal van de destijds opgestelde vuistregels geschrapt worden. Het artikel dient echter

²⁸ Dit hoofdstuk is een bewerking van het artikel Verwijzen naar elektronische bronnen dat is geschreven door dr. B.J. Koops en mr. J.G.L. van der Wees en is verschenen in het Nederlands Juristenblad, aflevering 11, 2001.

nog wel als basis voor dit stuk over het verwijzen naar elektronische bronnen.

Vuistregels

Het World Wide Web heeft stevige voet aan de grond gekregen en wordt inmiddels serieus genomen als middel ter verspreiding van materiaal. Ook van juridisch materiaal. Een aantal sites behoort dan ook al jaren stevast tot de favorieten van de jurist: Wetten.nl, Rechtspraak.nl, Overheid.nl, EUR-Lex, Recht.nl. Dit heeft tot gevolg dat bij het verwijzen naar documenten beschikbaar op de genoemde sites het niet meer noodzakelijk is die site en het adres daarvan te vermelden. Als u een LJ-nummer tegen komt, dan weet u dat u de uitspraak met dat nummer kunt vinden op Rechtspraak.nl of dat u via de LJV-index kunt vinden waar de uitspraak gepubliceerd is. U weet ook dat wetten, verdragen en Kamerstukken via Overheid.nl te vinden zijn onder Wet- en regelgeving of Officiële bekendmakingen. En richtlijnen, verordeningen en aanverwante EU-zaken vindt u op het portaal voor het recht van de Europese Unie, EUR-Lex.

De verwijzingen naar de documenten gevonden op deze sites zijn dus niet wezenlijk anders dan die naar papieren bronnen. U kunt dan ook terecht in de Leidraad voor juridische auteurs om te bezien hoe u dient te verwijzen naar een wet, een richtlijn, een uitspraak, etc.²⁹ Aparte regels voor het citeren van dit type elektronische bronnen zijn niet (meer) nodig.

Anders is, en blijft, het indien verwezen wordt naar rapporten, artikelen, etc. online gepubliceerd door organisaties, praktijkjuristen, docenten, etc. De vindplek van dat soort teksten is niet altijd even duidelijk en bovendien is het vinden ervan niet altijd even gemakkelijk. In het geval van een verwijzing naar dit soort teksten kan een nadere aanduiding van de vindplek, de website en/of het webadres, en de manier waarop de teksten gevonden kunnen worden op de vindplek nuttig zijn. Voor dit soort online documenten zijn de vuistregels nog van waarde. Echter, niet alle vuistregels, maar slechts nog een viertal, te weten:

Vuistregel 1

Verwijs niet naar pagina's die binnen een kader worden getoond. Veelal zijn adressen van dit soort pagina's verborgen, en als ze al achterhaald kunnen worden, kan een verwijzing problemen geven doordat ze uit het verband (het kader) worden gehaald. Verwijs liever naar de homepage, met een indicatie hoe de lezer de desbetreffende bron vandaar kan vinden.

²⁹ Editie 2007 van de Leidraad vind u op <www.recht.nl/doc/leidraad2007.pdf>.

Vuistregel 2

Verwijs niet naar pagina's met een 'moeilijk' (bijvoorbeeld met meer dan dertig karakters die niet als woorden zijn uit te spreken) en/of lang adres. Verwijs liever naar de homepage, met een indicatie hoe de lezer de desbetreffende bron vandaar kan vinden.

Vuistregel 3

Verwijs niet naar pagina's die u na een zoekopdracht heeft gevonden. Veel weblocaties geven namelijk na een zoekopdracht een adres dat niet het vaste adres van de pagina is, maar een tijdelijk adres. Daarbij is een dergelijk adres, indien permanent, veelal 'moeilijk' en lang (zie vuistregel 2). Verwijs liever naar de homepage, met een indicatie hoe de lezer de desbetreffende bron vandaar kan vinden.

Vuistregel 4

Controleer voor het inleveren van kopij of de e-verwijzingen nog kloppen. Zo niet, pas dan de vermelding aan of verwijder de bronvermelding.³⁰

Structuur van verwijzingen naar e-bronnen

De vuistregels maken duidelijk dat verwijzing naar een webadres alleen dient te geschieden als dat adres kort is en niet teveel rare tekens bevat. Is dat wel het geval dan is de laatste opmerking van de eerste 3 vuistregels van toepassing. Dus dan kunt u het beste het adres van de homepage noemen aangevuld met een aanduiding hoe het document te vinden. Er zijn dus twee opties die de volgende structuur hebben:

Tekst, <webadres document>

Tekst, (<webadres homepage, zoeken met zoekwoorden)

Daar waar Tekst staat, dient op de volgens de Leidraad aangegeven wijze geciteerd te worden. Wat deze wijze is, is afhankelijk van hetgeen waar naar verwezen wordt. Daarachter komt dus tussen <> het webadres in het geval dat redelijk kort en eenvoudig is. Is het webadres niet te achterhalen of veel te ingewikkeld dan komt achter de normale citeerwijze tussen () allereerst het adres van de pagina (meestal de homepage) waar vandaan gezocht dient te worden, gevolgd door de woorden "zoeken met" en daarachter cursief de te gebruiken zoekwoorden. Voorbeelden zijn:

A.Vedder, 'Huidige bescherming privacy loopt ver achter', Trouw, 23 oktober 2007, <www.recht.nl/30387>.

'Politie spoort hooligans op met sms', Webwereld, 31 augustus 2005, (<www.webwereld.nl>, zoeken met hooligans)

³⁰ Indien de brontekst niet meer op de aangegeven plaats staat, probeer dan met een zoekmachine te achterhalen of de tekst elders te vinden is.

Indien in de verwijzing een directe link wordt opgenomen naar een document, vormt dit een onderdeel van de verwijzing en volgt het webadres na een komma en tussen <>. Zie het eerste voorbeeld hierboven. Is het, als gevolg van de in dit hoofdstuk genoemde regels, echter niet wenselijk direct te linken en wordt een webadres gegeven van een homepage of een zoekmachine via welk men een document kan zoeken dan is dat informatie over de verwijzing en wordt deze tussen () geplaatst. Zie het tweede voorbeeld.

Overigens spreekt het wat ons betreft voor zich dat u alleen verwijst naar betrouwbare bronnen. Om die reden is het ook niet nodig de naam van de site te noemen waarop een document staat. Daarbij komt dat de naam van de site vaak ook in het adres staat. Zo kunt u zien dat het artikel van Anton Vedder oorspronkelijk gepubliceerd is in Trouw, maar (ook) via Recht.nl ontsloten wordt.

U kunt overigens de verwijzing naar de vindplaats van een artikel als dat van Anton Vedder natuurlijk ook weglaten. Een lezer kan het artikel immers terug vinden via Trouw, al dan niet online. Het is natuurlijk wel een mooie service aan de lezer als u wel de moeite neemt de verwijzing naar de online bron op te nemen. Voor het in het tweede voorbeeld genoemde Webwereld ligt dat anders, want de informatie van die site is alleen digitaal toegankelijk.

Algemene aanwijzingen

Tot slot van dit hoofdstuk nog enige algemene aanwijzingen over het verwijzen naar elektronische bronnen:

- Plaats het webadres, de uniform resource locator (URL, het adres van de website) altijd tussen < > om dubbelzinnigheid met punctuatie te voorkomen. Als de URL niet op één regel past, breek dan af met een spatie, niet met een afbreekteken. Let op kleine en hoofdletters en het verschil tussen afbreekstreepje (eliminieren), koppelteken en “underscore” (_).
- Let er op dat bepaalde sites slechts toegankelijk zijn voor abonnees of na registratie. U kunt dan beter niet naar een dergelijke site verwijzen.
- Bij de vermelding van webadressen kan het vaste voorvoegsel ‘http://’ worden weggelaten. Dit is immers een onderdeel dat door de meeste browsers automatisch wordt toegevoegd na het ingeven van het webadres.
- Soms wordt na het ingeven van een relatief kort webadres, dat adres door de programmatuur achter de betreffende website aangevuld, waardoor het ineens een lastiger te citeren adres wordt. In dat geval kunt u uiteraard de abcadabra die achter het adres geplaatst is, verwijderen en het korte adres in een citaat opnemen. Het ingeven van het korte adres brengt de bezoeker immers bij het juiste adres.

Een voorbeeld hiervan is DomJur, de webstek met Nederlandse domeinnaam-jurisprudentie. Deze is te vinden door <www.domjur.nl> in te geven in de adresregel. Zodra u dat gedaan heeft komt er evenwel iets als <www.domjur.nl/ace.php/c,5,10> in diezelfde adresregel te staan. Zoals gezegd, een lastiger te citeren adres.

- Indien een webadres van een document niet meer blijkt te werken, dan kunt u proberen via de homepage van de site waarop het document geplaatst is het document te vinden. Op die homepage is immers veelal een zoekmachine beschikbaar die de betreffende site doorzoekt. Indien u enige gegevens van het document hebt en wanneer het document niet verwijderd is, dan leidt een zoekopdracht wellicht tot een positief resultaat. U kunt in de meeste gevallen op de homepage komen van een site door simpelweg alles van het niet werkende webadres te verwijderen tot aan het zogenaamde topleveldomein. Dus alles weghalen tot aan het .nl, .de, .eu, .com, etc.

11 Waar vind ik wat?

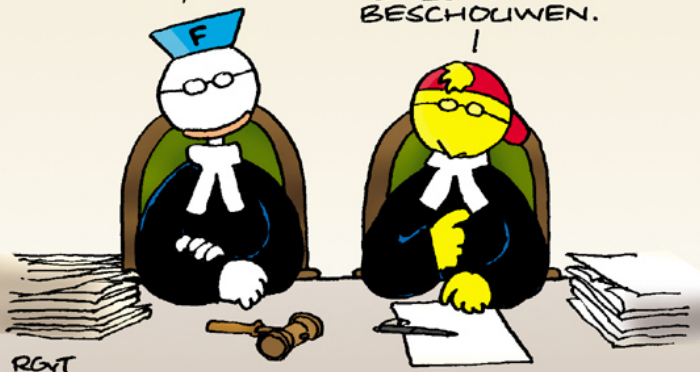
Wat	Organisatie	Webadres
Juridisch Nieuws	Recht.nl Nieuws	www.recht.nl
Wetsvoorstellen, memories van toelichting en andere parlementaire documenten	Officiële bekendmakingen	www.officielebekendmakingen.nl klik op Zoeken in Officiële bekendmakingen
Wet- en regelgeving	Overheid.nl	wetten.overheid.nl
Regelingen van gemeenten, provincies en waterschappen	Overheid.nl	www.overheid.nl klik op Lokale regelingen
Uitspraken	Rechtspraak.nl	www.rechtspraak.nl
Andere uitspraken, oordelen, etc. (CBP, tuchtcolleges, en andere organisaties)	Recht.nl	www.recht.nl/gids/rechtspraak/
Verdragen (teksten gepubliceerd vanaf 1981)	Overheid.nl	wetten.overheid.nl
Informatie over verdragen	Ministerie van Buitenlandse Zaken	www.minbuza.nl/verdragen
Over internationaal recht	T.M.C. Asser Instituut	www.asser.nl
Recht van de Europese Unie (richtlijnen, verordeningen, verdragen, uitspraken HvJ EG)	EUR-Lex	eur-lex.europa.eu/nl/
Samenvattingen van de EU-wetgeving	Europese Commissie	europa.eu/legislation_summaries/index_nl.htm
Democratie en bescherming van het individu in Europa	Raad van Europa	www.coe.int
Uitspraken inzake mensenrechten in Europa	Europees Hof voor de Rechten van de Mens	www.echr.coe.int/echr/Homepage_EN
Vakliteratuur (inhoudsopgaven, samenvattingen, etc.)	Recht.nl Vakliteratuur	www.recht.nl/vakliteratuur/

FOKKE & SUKKE

DOEN U DE GROETEN NAMENS RECHT.NL

DE GROETEN!

MOCHT U INMIDDELS
AL DE GROETEN TERUG
HEBBEN GEDAAN, DAN
VERZOEKEN WIJ U DEZE
GROETEN ALS NIET
VERZONDEN TE
BESCHOUWEN.

SURF NAAR WWW.RECHT.NL
HÉT INTERNETPORTAAL VOOR JURISTEN